

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

15^E JAARGANG

WOENSDAG 3 DECEMBER 1930

No. 779

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Kengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoehweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.

2 DECEMBER 1930.

In den toestand van de geldmarkt kwam deze week weinig verandering. Aanvankelijk werd de vraag naar callgeld kleiner, zoodat de rente weder tot $\frac{3}{4}$ pCt. terugliep, maar bij de maandwisseling kromp, zooals gewoonlijk, het aanbod sterk in en kon de rente weder vrij snel oploopen. Gisteren werd tot 2 pCt. betaald. Particulier disconto en prolongatie bleven echter vrijwel onveranderd. De noteering voor particulier disconto schommelde tusschen $1\frac{3}{16}$ en $1\frac{5}{16}$ pCt.; de prolongatierente noteerde afwisselend $1\frac{1}{4}$ of $1\frac{1}{2}$ pCt.

* *

Op de balans van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een stijging van f 300.000 te zien. De beleeningen vertoonen, blijkbaar in verband met de maandwisseling, een vermeerdering van f 31,6 miljoen.

De goudvoorraad der Bank bleef nagenoeg onveranderd. De zilvervoorraad daalde met f 900.000. De post papier op het buitenland blijkt met f 1,5 miljoen te zijn afgenomen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een stijging van f 3,7 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie klom met f 42,2 miljoen. De rekening-courant-saldi vertoonen een vermindering van f 9,1 miljoen, waarvan f 6,2 miljoen voor rekening komt van het Rijk en f 2,9 miljoen voor rekening van de saldi van anderen. Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met f 14,2 miljoen. Het dekkingpercentage bedraagt ruim 50%.

* *

Op de wisselmarkt hing deze week een gedrukte stemming, terwijl de omzetten zich slechts tot het noodzakelijke beperkten. De koersen fluctueerden weinig; op het laatst was de stemming iets vaster. De Pondenkoers kwam van 12.06% op 12.06%; de Dollars stegen iets meer, nl. van 2.4848 tot 2.4855, doordat de Dollar in Londen aantrok: 4.8557—4.8548. Fransche Francs: 9.76% (Ponden tegen Francs 123.60). Belga's 34.64—34.65%. Zwitsersche Francs waren in den aanvang zeer flauw: van 48.16 daalde de koers tot 48.10, waarop weder een verbetering tot 48.15 volgde. (Ponden tegen Zwitsersche Francs 25.06—25.08 $\frac{1}{2}$ —25.06 $\frac{1}{4}$). Ook de Lires waren in den beginne overwegend aangeboden; van 13.01 daalde de koers op 12.99, waarop wederom een koers van 13.01 werd bereikt. (Ponden tegen Lires 92.76—92.85—92.76). Marken bleven gezocht en stegen van 59.23 tot 59.25 $\frac{1}{2}$. (Ponden tegen Marken 20.36 $\frac{1}{4}$, Dollars 4.1950). T.T. Indië hooger: 100. Daarentegen Rupees iets lager: 89%. De Braziliaansche Milreis liep ook weder geleidelijk aan terug en kwam van 24 $\frac{1}{2}$ op 23 $\frac{1}{2}$. Canada-Dollars lager op 2.48 $\frac{5}{8}$.

Op de termijnmarkt waren de termijnen iets flauwer; het slot was voor 1- en 3-maands Ponden: $\frac{11}{16}$ — $\frac{1}{8}$ en $1\frac{1}{16}$ — $\frac{15}{16}$, voor Dollars 15—13 $\frac{1}{2}$ en 24—22 en voor Marken 15—14 en 36—34, alles disagio.

LONDEN, 1 DECEMBER 1930.

Geld was wederom schaarsch verleden week, terwijl de druk op de markt Woensdag zoo groot was, dat een klein bedrag voor een week van de Bank van Engeland geleend moest worden. Op Vrijdag en Zaterdag deden enkele van de banken aankopen van wissels in anticipatie op de geldruimte, die deze week wel moet ontstaan door het betalen van f 50 miljoen War Loan Dividend. Zaterdag, ofschoon de laatste werkdag van de maand, werd de toestand daardoor dan ook vrij gemakkelijk.

Disconto bleef tot Vrijdag vrij vast ($2\frac{3}{16}$) met zwakkeren ondertoon op grond van de te verwachten geldruimte gedurende deze week. De koers liep daarom op Vrijdag tot $2\frac{5}{32}$ pCt. terug, terwijl de noteering heden ongeveer $2\frac{1}{8}$ — $2\frac{5}{32}$ is bij geringen omzet.

Goud blijft nog steeds naar Parijs afvloeien, waartegenover de Bank deze week f 600.000 in gemunt goud uit Zuid-Afrika ontvangt, terwijl een remise van f 1 miljoen uit Spanje onderweg schijnt te zijn. De goud remises naar Parijs hebben nog geen merkbaaren invloed op den Franschen wisselkoers, zoodat nog verdere bedragen zullen worden verscheept.

DE ZEESCHEEPSBOUW IN NEDERLAND.

Zijn er te veel werven in ons land?

Wanneer deze vraag nader gepreciseerd wordt door haar aldus te stellen: is de capaciteit van de ondernemingen, die zich in hoofdzaak toeleggen op den bouw van zeegaande handelsschepen te groot voor de normale vraag naar nieuwbouw, dan zal over het antwoord wel geen verschil van meening bestaan.

Toch loont het de moeite om nader op dit onderwerp in te gaan.

Getracht zal worden om vast te stellen wat men onder „normale vraag” te verstaan heeft, en hoe groot de werfcapaciteit is die daar tegenover staat; vervolgens zullen de prijzen kort besproken worden, en de financiële resultaten van onze scheepsbouw-industrie worden nagegaan.

Ons onderzoek omvat slechts den bouw van zeegaande handelsschepen, waarvan het productiegebied zich beperkt tot Amsterdam, Rotterdam en omgeving, en Vlissingen. Buiten beschouwing blijven dus de aanbouw van kustvaartuigen (zooals men die in Groningen vindt), binnenschepen, visscherij-vaartuigen, baggerwerktuigen, drijvende dokken, constructiewerk en marinematerieel, al zullen sommige categorieën soms zijdelings in het onderzoek betrokken worden.

A. De vraag.

Eerst zal worden nagegaan, wat door de Nederlandse Zeescheepsbouw geproduceerd is, nadat de abnormale omstandigheden van de eerste jaren na den oorlog hadden opgehouden te bestaan. Te beginnen met het jaar 1923 werd weer onder scherpe concurrentie ingeschreven voor de aanvankelijk zeer schaarsche orders. Laat men dus enkele oude contracten uit de voorafgaande „boom”-periode buiten beschouwing, evenals de schepen, die door sommige werven voor eigen rekening op stapel waren gezet, dan krijgt men — met inachtnaam van de begrenzing van ons onderwerp — het volgende overzicht:

Tabel I. Productie over de jaren 1923 tot en met 1930.

Jaar	aantal schepen ¹⁾	Bruto R.T. ¹⁾	Prijs in millioenen (begroot)
1923	3	4.983	1.7
1924	18	68.177	22.6
1925	23	83.411	23.5
1926	23	67.707	24.5
1927	21	106.711	36.7
1928	37	178.853	69.5
1929	28	103.724	33.7
1930	± 52	± 256.434	107.8
Gemiddeld per jaar 25 a 26		205	870.000
		25 a 26	109.000
			320.—
			40.—

¹⁾ Ontleend aan „Het Schip” en „Jaarboek voor Scheepvaart en Scheepsbouw”.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft ook een jaarlijksch overzicht van den scheepsbouw, laatsfelijk over 1928. Hieraan is tabel Ia ontleend (de gegevens van vóór 1926 laten zich niet splitsen naar „grote vaart” en „Kustvaart”).

Tabel Ia: Productie over de jaren 1926, 1927 en 1928 volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaar	Aantal schepen	Bruto R.T.	Prijs in millioenen
1926	21	57.762	20.5
1927	25	139.956	49.7
1928	35	148.130	52.8

Het juiste tijdstip, waarop een schip „opgeleverd” of „gereedgekomen” is (vergelijk de terminologie van het Centraal Bureau) laat zich dikwijls moeilijk bepalen; ook is niet na te gaan of de begrenzing van ons onderwerp geheel gedekt wordt door de omschrijving „schepen voor de grote vaart” van genoemd Bureau.

Telt men echter de cijfers over 1926—1928 op, dat zijn de verschillen tusschen tabel I en tabel Ia niet groot:

Tabel Ib: Totaalproductie over de jaren 1926—1928.

Volgens tabel I	aantal schepen	Bruto R.T.	Prijs in millioenen
.....	81	353.271	130.7
„ „ Ia	81	345.848	123.—

INHOUD.

	Blz.	
DE ZEESCHEEPSBOUW IN NEDERLAND door <i>Ir. J. W. Bonebakker</i>	1060	
De Belgische begroting door <i>Dr. R. van Genechten</i> ..	1062	
Het kleurstoffenkartel van de Duitse, Fransche en Zwitsersche producenten	1063	
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
De Duitse landbouwpolitiek in het crisisjaar 1930 door <i>Dr. L. Oberascher</i>	1066	
De Ronde-Tafel-Conferentie aan het werk door <i>Prof. Dr. P. Geyl</i>	1068	
AANTEKENINGEN:		
De geldmarkt in November.....	1069	
INGEZONDEN STUKKEN:		
Het maalgbed door <i>U. Koopmans</i>	1070	
MAANDOLJFERS:		
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	1071	
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	1072	
Giro-kantoor der gemeente Amsterdam	1072	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN..... 1072—1078		
Geldkoersen.	Bankstaten.	Verkeerswezen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	

Aangezien jaarcijfers voor opgeleverde schepen zijn verzameld, geeft tabel I een ietwat verschoven beeld van de bedrijvigheid in den scheepsbouw; de vroegere jaren worden eenigszins onderschat, de latere wat geflatteerd. Voor onze conclusies is dit echter van geen belang.

In 1930 zijn tot dusver slechts enkele orders voor nieuwe schepen geplaatst en het laat zich niet aanzien, dat er vóór het eind van het jaar nog zullen volgen. De beschouwde jaren omvatten dus een tijdvak van betrekkelijke bedrijvigheid, loopende van malaise tot malaise, dus een conjunctuur-periode. In tabel I zijn begrepen de schepen die onder vreemde vlag in de vaart zijn gebracht. In totaal (over 8 jaren) zijn dit 48 schepen, metende pl.m. 195.000 R.T. bruto of 22½ pCt. van de totale productie.

In hetzelfde tijdvak werden voor Nederlandsche vlag in het buitenland gebouwd eveneens 48 schepen, metende pl.m. 179.000 R.T. bruto.

(Deze cijfers vormen een aanwijzing, dat de prijzen voor nieuwbouw hier en in het buitenland — Engeland en Deutschland — niet ver uiteenlopend zijn geweest).

De nieuwbouw in Nederland voor het buitenland en die in het buitenland voor Nederland zijn dus ongeveer gelijk geweest; de laatste was pl.m. 16.000 R.T. bruto kleiner.

Nederlandsche reederijen besteden dus in de jaren 1923 tot en met 1930 in totaal 205 schepen, metende pl.m. 854.000 R.T. of gemiddeld per jaar 25 a 26 schepen, metende pl.m. 107.000 R.T.

Onze zeegaande handelsvloot bestond in het begin van dit jaar uit 652 schepen (stoom- en motorschepen), metende ongeveer 2.586.000 Register Ton bruto; de gemiddelde ouderdom berekend naar de tonnenmaat, bedroeg 11.4 jaar. De gemiddelde levensduur kan dus op het dubbele, dat is 23 jaar gesteld worden. Indien per jaar pl.m. 107.000 R.T. besteld wordt dan heeft vernieuwing in 24 jaar plaats.

Deze cijfers stemmen goed overeen, en de conclusie is gewettigd, dat in het beschouwde tijdvak een normale vraag naar nieuwbouw bestaan heeft.

B. Werfcapaciteit.

De in tabel I vermelde schepen zijn gebouwd door 22 verschillende ondernemingen; dit aantal is door het tot stand komen van de combinaties:

Rotterdamsche Droogdok Mij.—Scheepsbouw Mij.

Nieuwe Waterweg en Wilton—Fijenoord tot 20 teruggebracht.

Maar onder deze 20 werven zijn er 5, die in het beschouwde achtjarige tijdvak elk slechts één zeeschip afleverden, en 3 die er slechts 2 afleverden. Samen vormen zij een groep van 8 ondernemingen, die in de jaren 1923 tot en met 1930 in totaal slechts 11 sche-

pen met ongeveer 22.000 R.T. bruto bouwden (2½ pCt. van het totaal).

Gaat men de verdere productie van dit achtal na, dan blijkt deze buiten het gebied van den zeescheepsbouw te liggen; want één onderneming is een reparatiebedrijf, een tweede is specialist op het gebied van baggermaterieel, en de 6 overige zijn werven voor binnenschepen.

Maatgevend voor den Nederlandschen zeescheepsbouw zijn dus 12 ondernemingen, die in de beschouwde periode 194 schepen, metende 848.000 R.T. bruto opleverden, of gemiddeld per jaar 24 à 25 schepen met 106.000 R.T. De gemiddelde grootte dezer schepen is 4370 R.T.

Deze 12 ondernemingen beschikken samen over 50 hellingen en bouwdoeken (hellingen, *uitsluitend* gebruikt voor marinewerk *niet* meegerekend).

Gemiddelde hellinglengte 140 Meter of 460 Eng. voet.

Gemiddelde productie per jaar per helling pl.m. 2185 R.T.

Ten opzichte van de *gemiddelde* vraag zien wij dus:

a. het aantal hellingen is tweemaal zoo groot als het aantal schepen;

b. de gemiddelde hellinglengte is voldoende voor een gemiddelde scheepsgrootte van 8500 à 9000 R.T., dus óók tweemaal zoo groot als de gevraagde tonnenmaat per schip.

Maar om aan de gemiddelde vraag te kunnen voldoen moet de industrie ook tegen de maximum vraag zijn opgewassen.

Uit tabel I blijkt, dat in 1930 worden opgeleverd 52 schepen met een gemiddelde grootte van 4900 R.T.; de maximum vraag zal dus 2 à 2½ maal zoo groot geweest zijn als de gemiddelde vraag, terwijl het aantal hellingen in verhouding tot de maximum vraag zeker niet te groot is. Dit laatste te meer wanneer men bedenkt, dat in de beschouwde periode bovendien werden opgeleverd:

14 marine-vaartuigen (excl. onderzeeboten),
6 drijvende droogdokken,
een groot aantal binnenschepen,
benevens constructie en baggermaterieel.

Willens of onwillens worden de werven ertoe gedreven, zich aan de maximum vraag aan te passen. Want bij toenemende vraag zullen betere prijzen bedongen kunnen worden; elk bedrijf zal trachten van die toenemende vraag een zoo groot mogelijk deel tot zich te trekken, ook omdat een grotere omzet in den regel de kostprijzen zal verlagen.

Dit „aanpassen aan de maximum vraag” beteekent: vergrooting van productievermogen, en dit zal in de eerste plaats in de hellingcapaciteit tot uiting komen. Vooral de hellinglengte zal steeds aan den ruimen kant worden genomen, eendeels met het oog op de toekomst (de gemiddelde scheepsgrootte neemt nog steeds toe); anderdeels omdat de meerdere kosten verbonden aan den bouw van een wat langere helling in den regel gering zijn.

Gezien dus de groote schommeling in de vraag kan men in technischen zin de capaciteit van onzen scheepsbouw nauwelijks te groot noemen; zij is aan den ruimen kant, maar moet dit ook wel zijn. Of die capaciteit ook economisch verantwoord is zal hierna nog onderzocht worden.

Wij zagen hiervóór, dat in ons land de gemiddelde productie per helling per jaar bijna 2200 R.T. bruto geweest is. Ter vergelijking wordt hier verwezen naar de overeenkomstige cijfers voor den Engelschen Scheepsbouw, voorkomende in „The Syren and Shipbuilding” van 31 Juli 1929 blz. 271. Daaruit blijkt, dat vóór den oorlog in het Vereenigd Koninkrijk per jaar per helling gemiddeld 4450 R.T. gebouwd werd; na den oorlog — over de jaren 1924 tot en met 1928 — is dit cijfer gedaald tot 1540 R.T.!

C. Prijzen.

De zeescheepvaart is internationaal; de scheeps-

bouw eveneens, hoewel in minder mate. De nieuwbouwprijzen zullen dus in West-Europa zelden ver uiteen loopen; onder A werd het reeds aangestipt.

In het algemeen bestellen dus nationale reederijen hare schepen bij nationale werven. Van de groote, internationale petroleum-concerns krijgt men den indruk, dat zij hun eigen vloot uitbreiden wanneer dit voor hen noodzakelijk is, en dan hun opdrachten verdeelen over de landen waar hun producten afzet vinden. Daarbij kan het voorkomen, dat bijv. in Engeland gebouwde schepen onder een Hollandsche dochtermaatschappij komen te varen, terwijl tegelijkertijd het omgekeerde óók plaats heeft. Wil men dus uit de verhouding: „buitenlandsche orders in Nederland” tot „Hollandsche orders in het buitenland” een aanwijzing afleiden over het relatieve prijsniveau, dan doet men goed de opdrachten van genoemde internationale concerns buiten beschouwing te laten. Over de jaren 1923 tot en met 1930 krijgt men dan het volgende beeld:

Tabel II: Vergelijking tusschen „buitenlandsche orders in Nederland” en „Hollandsche orders in het buitenland”.

Opgeleverd in het jaar	In Nederland voor buitenl. rekening aantal	Bruto R.T.	In het buitenland voor Nederlandsche rekening aantal	Bruto R.T.
1923	—	—	2	4.054
1924	3	6.362	2	9.525
1925	14	51.591	2	9.463
1926	3	8.461	2	16.688
1927	—	—	1	1.891
1928	6	37.354	5	19.750
1929	9	32.994	4	14.856
1930	1	6.389	7	29.589

De Deutsche scheepsbouw heeft in den inflatietijd vrijwel uitsluitend voor Deutsche reederijen gebouwd. Eerst in 1927 begon de K.N.S.M. schepen in Duitsland te bestellen. In ons overzicht spelen dan ook alléén in het jaar 1926 valuta-invloeden een rol (oplevering van het in Frankrijk gebouwde Motorschip P. C. Hooft, groot 14.642 R.T. bruto, aan de Stoomvaart Mij. „Nederland”).

Uit de getallen voor de jaren 1928—1930 krijgt men wel den indruk, dat omstreeks 1929 het prijsniveau hier te lande boven het internationale is gestegen, zoodat in 1930 slechts één hier gebouwd schip aan het buitenland wordt afgeleverd, terwijl 7 in den vreemde gebouwde schepen onder Nederlandsche vlag in de vaart komen, terwijl in de beide voorafgaande jaren hier te lande tweemaal zooveel register ton voor het buitenland werd afgeleverd, als omgekeerd.

Samenvattende kan dus gezegd worden:

a. in de jaren 1923 tot en met 1930 is de omzet der Nederlandsche werven evenredig geweest aan de normale vraag van de Hollandsche reederijen waarop onze scheepsbouw in de eerste plaats is aangewezen;

b. de maximum vraag is 2 à 2½ maal zoo groot geweest als de gemiddelde vraag;

c. de capaciteit van onze werven heeft zich aangepast aan de maximum vraag;

d. door het internationaal karakter van den scheepsbouw heeft onze industrie niet kunnen profiteren van de prijsstijging die de toenemende vraag hier te lande veroorzaakt heeft. Bij het laatste punt moet ook het volgende in het oog gehouden worden. Zoodra de vraag naar nieuwbouw toeneemt, stijgen de prijzen van grondstoffen (staal, hout), uitrustingsartikelen (dekwerkstukken, elektrische installatie, e.d.) en loonen.

De prijzen, die de reederijen betalen, moeten dus al belangrijk stijgen vóór de werven er voordeel van kunnen hebben. Dit blijkt o.a. uit het volgende:

Tabel III: Globale kostprijs van het casco van een 9200 tons deadweight vrachtboot, samengesteld naar de laagste en hoogste materiaalprijzen en loonen die in het tijdvak 1923—1930 zijn voorgekomen.

	minimum	maximum
staal	f 194.000	f 255.000
hout en uitrusting	„ 172.000	„ 213.000
arbeidsloon en algemeene onkosten	„ 304.000	„ 392.000
	f 670.000	f 860.000

D. Financiële resultaten.

Op grond van het voorgaande zal men zich geen illusies maken over de financiële resultaten die door onzen zeescheepsbouw bereikt zijn. Van de 12 ondernemingen, die als maatgevend voor ons onderzoek beschouwd werden, publiceeren niet alle een jaarlijkse balans met winst- en verliesrekening. Van de ondernemingen die dit wél doen zijn in dit verband *niet* typeerend de Rotterdamse Droogdok Mij. (met de Scheepsbouw Mij. Nieuwe Waterweg) en Wilton, omdat deze zich in de eerste plaats op het reparatiebedrijf toeleggen.

Van het volgende zestal werven kan men echter aannemen, dat het gezamenlijk gemiddeld resultaat een beeld geeft van onze geheele scheepsbouw-industrie. Het zijn:

Nederlandsche Scheepsbouw Mij., Amsterdam,
Maatschappij Fijenoord, Rotterdam (vóór de fusie met Wilton),

P. Smit Jr., Rotterdam,
Burgerhout, Rotterdam,
Intermaas, Slikkerveer,
Kon. Mij. De Schelde, Vlissingen.

Uit de jaarverslagen van deze ondernemingen kan men nagaan:

1o. welke bedragen aan dividend zijn uitgekeerd;
2o. welke bedragen zijn besteed aan vernieuwing en uitbreiding — dat zijn dus; afschrijvingen en toename in de boekwaarde der vaste middelen;

3o. welke veranderingen hebben plaats gevonden in het saldo van de andere activa en de daartegenoverstaande schulden jegens derden.

De algebraïsche som van bovenstaande 3 grootheden geeft aan de bruto winst die de ondernemingen door de uitoefening van haar bedrijf verdiend hebben.

Voor elk der hiervóór met name genoemde 6 werven is de gemiddelde bruto winst per jaar — over het tijdvak 1923 tot en met 1929 — bepaald geworden; telt men deze op dan krijgt men voor de zes ondernemingen samen de volgende gemiddelde jaarcijfers:

uitgekeerd dividend	f 408.000
afschrijvingen en toename boekwaarde	„ 1.518.000
	<u>f 1.926.000</u>

achteruitgang van het onder sub. 3 genoemde saldo	„ 592.000
	<u>f 1.334.000</u>

Hieruit blijkt, dat weliswaar gemiddeld per jaar totaal f 408.000.— aan dividend is uitbetaald, maar dat de financiële toestand daartegenover per jaar gemiddeld met f 592.000.— achteruit ging. Beschouwt men dus de gedane uitgaven voor vernieuwing en uitbreiding als *noodzakelijk*, dan is er in het beschouwde tijdvak niet verdiend, maar verloren; onze scheepsbouw-industrie heeft niet gerendeerd, want dividend en een deel van de afschrijvingen konden alleen betaald worden uit de vlottende middelen van vóór 1923.

Het gestorte aandeelenkapitaal van de genoemde 6 werven bedroeg begin 1930 totaal f 11.175.000.—. Het gemiddelde dividend over 1923 tot en met 1929 is dus 3½ pCt. geweest, terwijl de bruto winst gemiddeld 12 pCt. bedroeg.

E. Slotbeschouwingen.

Wij hebben gezien, dat de werfcapaciteit — beoordeeld naar het aantal hellingen — belangrijk groter is dan de gemiddelde vraag, maar tamelijk wel in overeenstemming met de maximum vraag. Vermindering van capaciteit zal echter géén verbetering brengen; want ten tijde van maximum vraag en betere prijzen zullen dan méér orders naar het buitenland gaan.

Betere financiële resultaten zullen door onze zeescheepsbouw alléén verkregen kunnen worden door kostprijns-verlaging. Deze kan op verschillende wijzen worden nagestreefd; hier wordt er slechts één onderzocht, omdat ze direct volgt uit de voorgaande beschouwingen, nl. stabilisatie van de vraag.

Indien het mogelijk geweest was, om in het beschouwde tijdvak de opdrachten gelijkmatiger over de jaren te verdeelen, dan zou:

1o. weliswaar het gemiddeld prijsniveau hier te lande lager, maar de totale omzet van onze werven groter geweest zijn. Want men mag aannemen, dat er dan minder Nederlandsche orders naar het buitenland waren gegaan en méér buitenlandsche opdrachten hier geplaatst;

2o. bij de werven de drang tot uitbreiding van de productiecapaciteit geringer, loonen en materiaal-prijzen gemiddeld lager en stabiler geweest zijn.

Stabilisatie van de vraag is óók een reederij-belang, want lagere kostprijzen beteekent voordeliger nieuwbouwprijzen. Voor de werven beteekent stabilisatie van de vraag groter omzet en betere rendements-mogelijkheden. De belangen van scheepvaart en scheepsbouw zijn in dit opzicht onverbrekkelijk aan elkaar verbonden.

Tenslotte kan men uit de in dit opstel gegeven cijfers eenigermate afleiden hoe groot de kostprijns-verlaging ongeveer zal moeten zijn, om — bij hetzelfde verloop van de nieuwbouwprijzen — onze scheepsbouw te doen renderen.

Neemt men aan, dat bij een goeden gang van zaken de financiële positie niet mag verminderen; dat verder in verband met een meer gestabiliseerde vraag kan volstaan worden met geringer uitgaven voor vernieuwing en uitbreiding; en tenslotte dat een gemiddeld dividend van 5 pCt. voldoende is, dan zou men zich in plaats van het onder D gegeven staatje het volgende beeld wenschen:

dividend ruim 5 pCt.	f 600.000
afschrijvingen en toename boekwaarde	„ 1.400.000
	<u>f 2.000.000</u>

De bruto winst zou dus gemiddeld 18 pCt. in plaats van 12 pCt. van het aandeelenkapitaal moeten zijn, of 6 pCt. méér dan het geval was.

De 6 werven, waarvan de financiële resultaten konden worden nagegaan, hebben samen 20 hellingen; het 12-tal ondernemingen waarvan de capaciteit als maatgevend voor onzen zeescheepsbouw werd beschouwd hebben er 50. Voor dit twaalfstal kan men het aandeelenkapitaal — voor zoover gestoken in het nieuwbouwbedrijf — schatten op 20 à 25 miljoen gulden.

De gemiddelde waarde van den omzet per jaar is geweest:

pl.m. f 40 miljoen aan zeegaande handelsschepen (zie tabel I).

pl.m. 5½ miljoen aan marinevaartuigen.

pl.m. 1½ miljoen aan ander werk.

Totale omzet f 47 miljoen, of rond tweemaal het aandeelenkapitaal. Verlangt men dus, ten opzichte van dit laatste, 6 pCt. méér bruto winst, dan moet op den omzet 3 pCt. bespaard worden.

In hoeverre dit te bereiken is kunnen alleen betrokkenen zelf uitmaken.

Ir. J. W. BONEBAKKER.

DE BELGISCHE BEGROTING.

Dr. R. van Genechten te Utrecht schrijft ons:

Na de stabilisatie van 1926 scheen het alsof België's financiële toestand zich op merkwaardig vlugge wijze herstelde. Niet alleen getrooste het land zich groote financiële offers om de begroting in evenwicht te brengen en de kas te voeden, die de naoorlogsche schulden moest aflossen, maar daarenboven stichtte het „een fonds voor groote werken“ dat honderden miljoenen tot zijn beschikking zou krijgen om de economische outillage van het land te verbeteren en dat in de eerste plaats zou moeten dienen om het kanaal van Antwerpen naar Luik te graven. Dit alles belette niet, dat in 1930 de begroting nog met een flink batig saldo van ruim 144 miljoen sloot. Mede met het oog op de viering van het 100-jarig

beaan van België werd dan ook een vermindering van de belasting ingevoerd tot, naar de ministerieele verklaring bij de begrooting van 1930 vaststelde, een totaal bedrag van 2½ milliard francs door vermindering: Het is ondertusschen gebleken, dat bij deze vermindering niet voldoende rekening is gehouden met de mogelijkheid van een vermindering der inkomsten bij een achteruitgang van den economischen toestand, zooals die zich nochtans reeds eind 1929, toen de begrooting van 1930 werd neergelegd, liet voorzien. De begrooting voor 1931 heeft dan ook een veel minder verheugend aanzien. Wel staan er op de gewone begrooting tegenover 9.740 miljoen inkomsten 9.568 miljoen uitgaven, zoodat er een batig saldo is van 172 miljoen, maar hiervan moet afgetrokken worden een bedrag van 160 miljoen tot dekking van het déficit op de diensten, die als zelfstandige bedrijven beheerd worden (marine, luchtscheepvaart, posten), zoodat het saldo op de gewone begrooting eigenlijk 12 miljoen francs bedraagt. Alhoewel dit bedrag zeer gering is in verhouding tot het totaal van het budget, zou het toch voor een crisisperiode en na een zoo sterke vermindering van de belasting niet onvoldoende moeten worden geacht, wanneer daarenboven het budget niet verschillende zwakke punten bevatte. Vooreerst is bij de ontvangsten een bedrag van 300 miljoen opgenomen als deel van den Staat in de winsten van de Nationale Maatschappij van Belgische spoorwegen, waarvan een deel wettelijk aan den Staat toekomt, terwijl deze daarenboven een groot deel der aandelen bezit, die in 1926, toen de Belgische staatspoorwegen bij de stabilisatie van den franc zijn omgezet in een Naamlooze Vennootschap, niet bij het publiek geplaatst zijn geworden. Niet ten onrechte wordt van deskundige zijde in twijfel getrokken of deze post ten volle zal kunnen worden betaald. Veel erger is ondertusschen het feit, dat het saldo alleen verkregen is doordat de lasten van de oorlogspensioenen (invaliditeitsvergoedingen, weduwen- en wezenpensioenen, oud-strijdersvergoedingen), die sinds 1924 terecht door Minister Theunis op de gewone begrooting waren gebracht en die in 1931 geraamd zijn op 905 miljoen, overgebracht zijn naar de buitengewone begrooting en dus uit geleend geld zullen worden betaald, wanneer men deze boekhoudkundige verandering niet had aangebracht, zou de gewone begrooting dus gesloten hebben met een tekort van ruim 890 miljoen. Daardoor betreedt België weer het zoo gevaarlijke pad, waar het zijn monétaire crisis van enkele jaren geleden aan te wijten heeft gehad, de gewone uitgaven uit geleend geld te dekken. Hoe groot de hier gemaakte fout wel is blijkt daaruit, dat het bedrag ongeveer 1/10 van de geheele begrooting bedraagt. Dit bedrag van 905 miljoen verschijnt ditmaal dus op de buitengewone begrooting. Deze buitengewone begrooting bestaat uit twee deelen: de buitengewone begrooting in eigenlijken zin; deze stelt tegenover 695 miljoen uitgaven een 53 miljoen inkomsten en sluit dus met een tekort van 642 miljoen. Deze worden vrijwel uitsluitend besteed tot twee doeleinden, nl. 270 miljoen voor het fonds tot uitvoering van groote werken, dat is dus in hoofdzaak voor den aanleg van het Albertkanaal en 300 miljoen voor het herstel van het defensiëestelsel van het land (aankoop van gronden, werken tot inondering, versterking van vestingen, enz.). Het tweede onderdeel van het buitengewone budget is het budget van het herstel, dat tegenover 1207 miljoen uitgaven, voor een groot deel dus gevormd door de pensioenenlast, die jarenlang terecht op de gewone begrooting geplaatst is, stelt ontvangsten ten bedrage van 1297 miljoen, welke tot een bedrag van 500 miljoen bestaan uit de opbrengst van den verkoop van de gesequestreerde Duitse goederen, die volgens het verdrag van den Haag mogelijk is geworden; een bedrag dus, dat slechts voor één jaar op de begrooting zal verschijnen en dat staat tegenover uitgaven, die regelmatig terugkomen. Een feit, dat de

toekomst niet rooskleuriger maakt wat betreft het evenwicht van de toekomstige budgetten, vooral als men erbij in het oog houdt, dat de uitgaven, ondanks de tot voorzichtigheid manende cijfers, dit jaar toch nog, voor vrijwel alle posten zijn verhoogd en alleen verminderd zijn, tot een bedrag van 47 miljoen, voor wat betreft uitgaven in 1930, besteed aan de viering van de eeuwfeesten en als subsidie aan de tentoonstellingen van Antwerpen en Luik. Men moet daarbij nog rekening houden met het feit, dat buitengewone werken noodzakelijk zullen zijn voor het herstel van de dijken langs de Schelde, die, na reeds in 1928 te zijn doorgebroken, nu weer op verschillende punten zijn vernield, omdat zij ondertusschen niet voldoende zijn hersteld.

Men kan uit dit overzicht van het Belgische budget concluderen, dat dus voor wat betreft het gewone budget op onvoldoende wijze de uitgaven door de inkomsten laten dekken en dus de belastingverlaging van het vorige jaar geen daad van vooruitziende politiek is geweest, maar zich te zeer heeft laten leiden door overwegingen van voorbijgaanden aard als het verwekken van een gunstige stemming tot het vierden der eeuwfeesten.

Ten tweede dat, dank zij de extra bate van den verkoop der Duitse goederen, het budget in het totaal toch in evenwicht zou zijn; wanneer niet een bedrag van 300 miljoen besteed werd aan militaire werken en een bedrag van 270 miljoen werd besteed aan het graven van het Albertkanaal. Voornamelijk door het opnemen van deze twee posten ontstaat een totaal tekort van 550 miljoen. Eigenlijk is dit tekort nog 200 miljoen groot, maar men heeft tot een bedrag van 200 miljoen als inkomen, dat niet door leeningen te dekken is, in het budget opgenomen de opbrengst van een leening tot herstel van de oorlogsschade onder de eenigszins zonderlinge redeneering, dat deze een zekere inkomst vormt, omdat zij in elk geval moet worden geplaatst. Om in het tekort van 550 miljoen te voorzien geeft de Belgische regeering een leening uit van Fr. 1320 miljoen, waarvan echter Fr. 700 miljoen zal strekken tot conversie van een Amerikaansche leening van 8 pCt. in een leening van 4½ pCt. Deze wordt gedeeltelijk in België en gedeeltelijk in Nederland, Zwitserland en Zweden uitgegeven. De Belgische regeering maakt hierbij een splitsing en stelt het voor, dat alleen het deel dat voor conversie van de Amerikaansche leening dient, in het buitenland wordt uitgegeven en het andere deel in België zelf. Het is echter duidelijk, dat deze onderscheiding geen enkele reële betekenis heeft. Het is opmerkelijk, dat in Amerika geen deel van de leening is kunnen worden geplaatst, wat waarschijnlijk samenhangt met de daar geldende opvatting geen leeningen toe te staan, die moeten dienen tot versterking van de Europeesche bewapening. Eigenaardig doet het ook aan, dat aldus voor een deel door Nederland zelf het geld aan België zal worden geleend, dat dit land gaat in staat stellen een militaire bewapening te vergrooten en het Albertkanaal, dat als wapen tegen Rotterdam bedoeld wordt en uitdrukkelijk als zoodanig door den tegenwoordigen Minister van Publieke Werken, den heer Van Caeneghem is aangeduid, te voltooiën.

In elk geval heeft België weer den weg der niet-sluitende begrootingen betreden.

HET KLEURSTOFFENKARTEL VAN DE DUITSCHE, FRANSCHE EN ZWITSERSCHE PRODUCENTEN. 1)

Tot het Kleurstoffenkartel, dat uit 1927 dateert, behooren Duitschland en Frankrijk, terwijl Zwitserland er zich in 1929 bij heeft aangesloten. Men weet, dat in Duitschland de wetenschap en de chemische

1) In vervolg op de beschouwing over het Internationale Gloeilampenkartel, geven wij hier thans de studie over het Kleurstoffenkartel weer, die aan de publicatie van den Volkenbond, waarvan wij in ons vorig nummer melding maakten, is ontleend. (Red.)

industrie reeds sedert langen tijd hand in hand werken (de staatsuniversiteiten en de particuliere ondernemingen hebben nauw samengewerkt) en dat deze speciale bedrijfstak een aanzienlijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. Vóór den oorlog leverde Duitschland aan de wereldmarkt 88 pCt. van de benodigde kleurstoffen. Ten opzichte van de Deutsche productie was de Fransche betrekkelijk gering.

Deze toestand heeft zich gedurende en na den oorlog gewijzigd. De kleurstoffenindustrie, die zich vóór den oorlog tot Duitschland bepaalde, toonde na 1914 een geheel ander beeld. Bijna alle groote verbruikslanden, tenminste de geïndustrialiseerden, hebben getracht de chemische industrieën te ontwikkelen en in het bijzonder in hun land een kleurstoffenindustrie in het leven te roepen. Dit verschijnsel heeft zich bijv. voorgedaan in de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Italië, Japan en speciaal ook in Frankrijk.

Ten aanzien van de ontwikkeling van een chemische industrie, die gemakkelijk een productieve opbrengst kan leveren, is het vraagstuk van de grondstoffen, zooals het voorbeeld van Zwitserland aantoon, over het algemeen van weinig beteekenis. In Frankrijk scheen de ontwikkeling van de kleurstoffenindustrie belemmerd te worden door de omstandigheid, dat dit land niet over een voldoende hoeveelheid van voor deze industrie onontbeerlijke kolen beschikt. Frankrijk kan zich echter, wat de kolendistillaten betreft, op de wereldmarkt van de benodigde grondstoffen voorzien.

Teneinde zich voldoende te kunnen ontwikkelen, heeft de anorganische chemische industrie daarentegen behoefte aan zuren en sterke basen. Frankrijk vereenigt in zich de noodzakelijke voorwaarden voor de ontwikkeling van een belangrijke anorganische chemische industrie. Het beschikt over aanzienlijke beddingen pyriet, zoowel in het land zelf als in zijn Noord-Afrikaansche koloniën.

Het productiecijfer van zwavelzuur bijv., dat van buitengewoon veel belang is voor de ontwikkeling der anorganische chemische industrie van een land (zwavelzuur is het eenige anorganische product, dat als basis dient voor de bereiding van meststoffen en dat eveneens van groote waarde is voor andere industrieën, zooals bijv. de petroleumraffinage, de ijzerbewerking- en textielindustrieën, de kleur- en springstoffenindustrieën) is voor Frankrijk zeer hoog.

Productie van zwavelzuur.

(Berekend naar zwavelzuur van 50° BE—62,5 % H₂SO₄).
In 1000 ton

	1913	1925
Duitschland	2.700	1.800
Frankrijk	1.480	1.840
Groot-Brittannië	1.800	1.300
Ver. Staten	3.150	6.300
Totaal	9.130	11.240

Wat de Fransche kleurstoffenindustrie betreft, dient erop te worden gewezen, dat deze eerst na den oorlog een bijzondere bedrijvigheid heeft ontwikkeld als gevolg van de exploitatie van voornamelijk Deutsche procédés, welke door de liquidatie der in beslag genomen Deutsche goederen, eigendommen, fabrieken en patenten te harer beschikking kwamen.

De Fransche regering heeft onmiddellijk de beteekenis ingezien van een goed ontwikkelde organisch-chemische industrie, en heeft allen mogelijken steun verleend tot verbetering van de fabricatieprocédés en de pogingen bevorderd, die werden ingesteld tot centralisatie van den handel. Zodoende heeft de Fransche anilineverfproductie over de geheele linie gunstige resultaten bereikt, zoowel wat de kwaliteit als wat de kwantiteit betreft en is Frankrijk erin geslaagd om bijna zonder uitzondering alle producten te fabriceren, die het vroeger moest invoeren. Begunstigd door de monetair depreciatie, heeft de zich nog in ontwikkeling bevindende industrie zich toegang weten te verschaffen op de buitenlandsche markten en hier en daar vasten voet gekregen. De

Duitsche industrie zag zich dus op de buitenlandse markten tegenover een concurrent geplaatst, waarmede rekening moest worden gehouden, hetgeen de volgende cijfers bevestigen.

Productie van anilineverfstoffen.

	1913		1924	
	in 1000 ton	Percentage van de wereldproductie	in 1000 ton	Percentage van de wereldproductie
Duitschland	127	82	72	46
Frankrijk	2	1	15	9

Uitvoer van anilineverfstoffen.

	1913	1925
Frankrijk:	1.6 miljoen goudfranken	35.5 miljoen goudfranken
Duitschland:		

	Uitvoer in tonnen	Uitvoer in miljoen marken
1913	108.900	218.—
1925	34.000	186.—
1927	46.900	222.6

De toestand van den handel was gunstig voor de anilineverfstoffenindustrie van Frankrijk. De Fransche kleurstoffenindustrie werd beschermd door een invoerrecht en een invoerverbod. Duitschland kon slechts aan Frankrijk leveren door middel van een ingewikkeld en beperkt licentiesysteem. Deze leveringen hadden in hoofdzaak betrekking op voortbrengselen, die Frankrijk zelf niet kon vervaardigen. Afgezien hiervan, kon de Fransche industrie in de behoefte aan kleurstoffen van het eigen land voorzien en dank zij den waardevollen steun, dien de Staat haar verleende, kon zij weldra aanzienlijke hoeveelheden van bepaalde soorten uitvoeren. Deze positie van de Fransche industrie werd om redenen van politiek en militaire aard zoo door de regering beschermd, dat er van overeenstemming tusschen de regeringen door middel van een handelsverdrag om zoo te zeggen geen sprake kon zijn. Voor de Deutsche chemische industrie bestond er groot gevaar, dat, indien overeenstemming onmogelijk zou blijken te zijn, de anilineverfstoffen, een van de voornaamste Deutsche uitvoerartikelen, in een met een grooten Europeeschen Staat gesloten handelsverdrag te harer nadeele het object van discriminatie zou zijn en blijven. Daar Frankrijk zijn kleurstoffenindustrie wilde beschermen en Duitschland deze discriminatie niet kon verdragen, moest men trachten de beide groepen door middel van industriële en handelsovereenkomsten van particulieren aard tot overeenstemming te brengen. De toestand van de kleurstoffenindustrie werd speciaal verzwaaard door het invoerverbod, dat destijds in Engeland bestond.

De verschillende onderhandelingen tusschen de twee betrokken industrieën hadden uitdrukkelijk tot doel om de moeilijkheden op dit punt in de toekomstige regeling van het handelsverdrag tusschen Duitschland en Frankrijk te verzachten. Door op particulier terrein te blijven, wilde men op een gegeven oogenblik de verkregen overeenstemming uitbreiden boven het kader van een handelsverdrag en haar in een of anderen vorm in een blijvende overeenkomst omzetten, welke de productie en de afzetgebieden omvat.

Van Deutsche zijde is het de I. G. Farbenindustrie A. G., die de onderhandelingen heeft gevoerd. De Fransche ondernemingen hadden een soort syndicaat gevormd, dat als tusschenpersoon optrad, terwijl zij zelf haar zelfstandigheid bewaarden. De overeenkomst werd in December 1927 geteekend door de volgende ondernemingen:

Voor Duitschland:

I. G. Farbenindustrie A. G.

Voor Frankrijk:

Etablissements Kuhlmann P.O. te Parijs;

Compagnie Française de produits chimiques et de matières colorantes de Saint-Clair-du-Rhône te Parijs;

Société de produits chimiques et de matières colorantes te Mühlhausen;

Steiner te Vernon;
Durand & Huguenin te Huningen;
S. A. pour l'Industrie chimique te Mühlhausen-Dornach.

De overeenkomst is van kracht voor alle anilineverfstoffen en hulpverfstoffen, wier aantal duizenden variëteiten omvat. De in het contract bedoelde producten zijn niet gespecificeerd; de geheele anilineverfstoffenproductie van beide landen is aan dit reglement onderworpen, terwijl de opnemng van later gefabriceerde nieuwe voortbrengselen is verzekerd.

* * *

De verkoop van kleurstoffenproducten wordt geregeld door een klein comité, dat is samengesteld uit beide partijen. Deze centrale organisatie vormt den grondslag voor de overeenkomsten, die de afzetgebieden hebben na te gaan en te regelen. Dit thans nog beperkte verkoopkartel oefent uiteraard een indirecten invloed op de productie uit.

Overeenkomstig zijn bevoegdheid bestaat het comité uit technici en kooplieden. Alle beslissingen omtrent het nemen van maatregelen aangaande de productie, de markten enz. worden in gemeen overleg door het comité genomen. Deze organisatie bespreekt tevens de voorstellen met betrekking tot het uitwisselen van de sorteeringen en de door de ondernemingen in beide landen verkregen ervaringen, de wijze van exploitatie van de, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk, verkregen technische uitvindingen, wat betreft de fabricatie, het verven, enz. Deze methode heeft tot doel om den verbruikers van beide landen steeds betere en zuiverder producten te verzekeren en zoodoende, dank zij de kwaliteit, de afzetgebieden te vergrooten. De productie van de kleurstoffen wordt aan beide partijen overgelaten. Al naar gelang van de behoeften van de markt kunnen bepaalde verkoopcontingenten voor verschillende producten worden vastgesteld. De contingenten zijn dus veranderlijk.

Gezien den aard van de producten en de fabricatie-procédés heeft men zich niet te verwonderen, dat als natuurlijk gevolg van de regeling der afzetgebieden, zekere productiebeperkingen werden voorzien. Het contingeeren van den verkoop verhindert een nuttelooze productie-uitbreiding en dient zoodoende tot het instellen van een zeker economisch evenwicht.

Wij hebben er reeds op gewezen, dat de voorziene uitwisseling van sorteeringen eveneens beoogt de kwaliteit te verbeteren, hetgeen van zeer groote beteekenis is. Op dit gebied biedt Duitschland met zijn sorteering aan Frankrijk 100 pCt. meer dan het terugontvangt, d.w.z. het is in staat om aan Frankrijk de ontbrekende soorten te leveren.

In beginsel heeft de verkoop, waar dit mogelijk is, gemeenschappelijk plaats, d.w.z. de Fransche en Duitse ondernemingen hebben haar tot dusverre gescheiden verkoopsorganisaties vereenigd. Ten aanzien van de binnenlandsche markt steunen de contracteerende partijen elkander, wanneer de nationale productie niet in staat is in de behoefte van het eigen land te voorzien.

Wat de buitenlandsche markten betreft, heeft het Kartel tot uitgangspunt gehad het verdrag, volgens welks bewoordingen beide partijen de handelsrelaties behouden, die zij reeds bezaten. Sommige buitenlandse markten worden gezamenlijk bediend. Hiertoe rangschikken de wederzijdsche industriëelen hun sorteeringen en maken zij gebruik van gemeenschappelijke verkoopbureaux. Daarentegen worden andere markten weder afzonderlijk bewerkt. De beslissingen over de te nemen maatregelen worden ingegeven door overwegingen omtrent geschiktheid en inrichting van de betreffende buitenlandse markten.

Zowel ten aanzien van de prijzen als van de administratieve, technische en handelsvraagstukken hebben contractanten voorzien op basis van gemeen-

schappelijke besluiten. Zooals bij elke conventie, worden ook hier de prijzen bepaald door de concurrentie, welke zich, wat de kleurstoffen betreft, vooral voordoet van de zijde van de Vereenigde Staten, Engeland en Zwitserland. Daar het Fransch-Duitsche kleurstoffenkartel in geen der vele afdelingen van de kleurstoffenproductie alleenheerscheres is, hangt de prijshepaling af van den heerschenden markttoestand.

De leden van het Kartel hebben niet beoogd en beoogen ook thans niet, het prijsniveau op te drijven. Het Kartel wil slechts de prijzen stabiliseeren en zijn leden trachten zoo mogelijk hun afnemers nog goedkoop te bedienen dan voorheen. Ieder ander optreden, zou, om redenen van commercieelen aard, direct een echec hebben geleden, want het Kartel, dat in het geheel niet de markt beheerscht, bevindt zich tegenover machtige concurrenten, die er wel degelijk op bedacht zijn om de prijzen aanzienlijk te verlagen. Intusschen stelt men over het algemeen veeleer een daling van de prijzen vast.

* * *

Ingeval van geschillen voorziet het Fransch-Duitsche anilineverfstoffenkartel eveneens in een scheids-gerecht. Inderdaad kan het gebeuren, dat men er niet steeds in slaagt, zooals men dat wel zou wenschen, in gemeen overleg tot overeenstemming te geraken omtrent te nemen besluiten. De president-commissaris van de C. J. F. en die van de I. G. Farbenindustrie vormen in geval van geschil een intern scheidsgerecht en beslechten gezamenlijk en definitief de geschillen.

De overeenkomst is vooral voortgekomen uit de in 1926/27 heerschende toestanden. In elk geval heeft de wil om het Kartel te ontwikkelen en te verbeteren het gewonnen van de zuiver administratieve en handelsbelangen. Behalve voor kleurstoffen, zal het Kartel nog als basis kunnen dienen voor kartellen tusschen beide landen in talrijke andere chemische industrieën.

Gezien den omvang van de arbeidsfeer van het Kartel, werd de duur van de overeenkomst voor een zeer lang tijdvak vastgesteld. De tegenwoordige regeling, welke voor enkele jaren is vastgesteld en beoogt meerdere ervaring op te doen omtrent en zich reken-schap te geven van de mogelijkheden tot het aanbren-gen van verbeteringen, zal later worden vervangen door een definitieve regeling.

De mogelijkheid van toetreding van nieuwe leden, tot andere staten dan Frankrijk en Duitschland behoorende, is uitdrukkelijk naar voren gebracht. Wat de uitbreiding van het Fransch-Duitsche Kartel betreft, worden behalve toetreding van Groot-Brittannië (Imperial Chemical Industries Ltd., Londen) ook die van Zwitserland (Schweizer I. G., Bazel) en Italië (Acno, Milaan) overwogen.

Als voortzetting van het Fransch-Duitsche Kartel sloten beide groepen in 1929 een nieuwe overeenkomst met de Zwitsersche kleurstoffenindustrie, welke in een syndicaat is vereenigd, dat de navolgende ondernemingen omvat:

Gesellschaft für Chemische Industrie, Bazel.

J. R. Geigy, A. G., Bazel.

Chemische Fabrik vorm. Sandoz, Bazel.

Deze drievoudige overeenkomst bestaat pas sedert een jaar en bevindt zich nog in een aanvangstadium. De zorg voor de nationale autonomie en van de vrije technische ontwikkeling van alle toetgetreden ondernemingen vormt eveneens een van de voornaamste bestanddeelen van dit laatste verdrag.

Ten opzichte van de cliëntèle treedt het Kartel noch direct noch indirect op. De centrale organisaties regelen definitief den verkoop aan de cliëntèle door tusschenkomst van een gemeenschappelijken functionaris, zonder dat de cliënt intusschen de slaaf is van de door het Kartel genomen besluiten. Hij blijft vrij te koop, waar hij wil en in elk speciaal geval wordt met hem over billijke prijzen onderhandeld.

Daar het Kartel geen monopoliepositie inneemt, maar rekening heeft te houden met een belangrijke buitenlandsche concurrentie, is het voor den cliënt van ondergeschikt belang, of er al dan geen Kartel bestaat. Men kan integendeel met recht beweren, dat hij er zelfs zeer vele en groote voordeelen door geniet. Inderdaad heeft het Kartel zich tot taak gesteld om zijn cliënten zooveel mogelijk van dienst te zijn. Het maakt hierbij gebruik van het zeer belangrijke middel der technische propaganda in uitgestrekte landstreken, welke dank zij het Kartel, belangrijke vorderingen heeft gemaakt. De uitschakeling van den prijsstrijd tusschen de leden van het Kartel biedt echter den verbruikers nog een ander voordeel, nl. de groote consolidatie en stabilisatie, welke op de kleurstoffenmarkt tot stand is gekomen en de ondervanging van de groote onzekerheid, welke zich vroeger vaak voordeed, daar men niet wist, wie het goedkoopst had ingekocht en zich dus in de beste positie bevond, hij, zijn buurman of zijn concurrent. Men mag dus zonder overdrijving zeggen, dat het Kleurstoffenkartel ten aanzien van de prijzen en afzetgebieden, de grootste voordeelen aan de cliëntèle biedt.

Ongetwijfeld kan men er zich thans nog geen rekenschap van geven, of het systeem, waarop de overeenkomst is gebaseerd, doelmatig zal blijken te zijn. Evenmin kan men thans reeds de financiële resultaten beoordeelen. Niettemin schijnt de overeenkomst voldoende rekening te houden met de huidige behoeften. De groote moeilijkheden, welke het sluiten van een collectieve overeenkomst in de chemische industrieën ontmoet, bestaan in hoofdzaak hieruit, dat er aanhoudend nieuwe producten verschijnen en dat een bevredigende regeling van de productie en afzetgebieden, wanneer deze nauwelijks is doorgevoerd, door verderen vooruitgang van de industrie wordt omvergoorpen. Indien men bovendien bedenkt, dat de tegenwoordige kleurstoffenovereenkomst streeft naar een volmaakte industrie, welke producten van groote waarde vervaardigt en zich voortdurend verder ontwikkelt, dat de anilineverfstoffen in duizend verschillende vormen voorkomen en dat de kostprijs van al deze producten tusschen 30 Pf. en Mk. 50 voor een zekere, vastgestelde hoeveelheid varieert, dan kan men zich rekenschap geven van de administratieve en handelsproblemen, welke door de contracteerende partijen moesten worden opgelost. Slechts de grootē wensch tot unificatie en de vaste wil om een gemeenschappelijk werk te voltooien, maakten het mogelijk voor deze industrie een overeenkomst voor te bereiden, die uit technisch, economisch en politiek oogpunt van groot belang is en waarvan de binnenlandsche ontwikkeling, vooral na den oorlog, een voorwerp van grooten zorg voor de betrokken regeeringen heeft uitgemaakt.

Slechts na eenige jaren ervaring zal men een juister oordeel kunnen vellen omtrent deze overeenkomst en haar gevolgen voor het particuliere bedrijfsleven en het economisch leven van een land.

Deze drie industriële groepen verwachten, dat door het Kartel de productie zal toenemen, de afzet zal worden vergemakkelijkt en het haar financiële voordeelen zal verschaffen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE DUITSCHE LANDBOUWPOLITIEK IN HET CRISISJAAR 1930.

Dr. L. Oberascher te Hamburg schrijft ons:

Sedert Juli 1929 hoopen zich de maatregelen tot bescherming van den Duitschen landbouw op. Een dergelijke activiteit op het gebied van de Deutsche landbouwpolitiek als in dit jaar heeft nog nimmer geheerscht. Duitschland staat met zijn krachtige landbouwbescherming echter niet alleen; ook uit Italië, Frankrijk, Polen, Tsjecho-Slowakije, de Scandinavi-

sche landen, de Vereenigde Staten en vele andere gebieden worden nieuwe beschermingsmaatregelen gemeld, waaruit blijkt, dat aan dit protectionisme een gemeenschappelijke noodtoestand ten grondslag ligt: de waardevermindering van agrarische producten tengevolge van de overproductie in verschillende jaren.

Het jaar 1928—'29 heeft bijzonder groote oogsten van broodgraan gegeven, in het volgende jaar waren de opbrengsten slechts iets geringer en voor het nieuwe oogstjaar is weder een grootere wereldtarwe-oogst te verwachten. De prijsdaling op de graanmarkt paste zich op deze wijze aan bij den teruggang van den suiker- en rubberprijs in het afgelopen jaar; koffie en katoen volgden mede deze beweging en tenslotte geraakten ook de producten van den tuinbouw en de veeteelt onder den invloed van deze prijsbeweging, zoodat spoedig alle belangrijke landbouwproducten door prijsverlagingen getroffen waren.

In Duitschland ontmoetten deze gebeurtenissen een bijzonder zwakken weerstand bij de landbouwers, wier vermogen, om met de buitenlandsche landbouwers in concurrentie te treden, zeer gering is. Dit is hieruit te verklaren, dat de zgn. vaste kosten — belastingen, sociale bijdragen en ook rentebetalingen — sedert de vóóroorlogsche jaren buitensporig zijn gestegen en ook loonen en onderhoudskosten thans hoogere uitgaven vereischen dan in 1913. Na de inflatiejaren hadden de landbouwers zich weliswaar voor een groot deel van hun schulden vrijgemaakt, maar zij waren tevens ook hun spaarpenningen kwijt en in de daaropvolgende jaren waren credieten slechts onder ongunstige voorwaarden te verkrijgen. Niettemin namen de schulden zeer snel toe. De landbouw was gedurende den inflatietijd ook niet in staat geweest den achterstand van de oorlogsjaren op het gebied van de productietechniek en de afzetorganisatie in te halen en het gevaar van dit verzuim werd eerst in de laatste jaren ten volle duidelijk, in het bijzonder door de concurrentie van de producten van de buurstaten, bijv. de Deensche boter, de Nederlandsche tuinbouwproducten, enz.

Het concurrentievermogen van den Duitschen landbouw is tenslotte door natuurlijke omstandigheden beperkt. Zoo kan bijv. de Deutsche rogge nooit met het Noord-Amerikaansche graan concurreeren, omdat de extensieve productiemethode van den Amerikaanschen of Argentijnschen landbouw niet in Duitschland is toe te passen. Graan en aardappelen vormen echter in het groote gebied in het Oosten de belangrijkste bron van inkomsten voor den landbouw. Daar de landbouwpolitieke belangen van deze streken in wezen van anderen aard zijn als die van de Noord-West-Deutsche, op voederinvoer aangewezen, veeteelt of als die van den Zuid-Deutschen landbouw, is het moeilijk in Duitschland een uniforme en doelbewuste landbouwpolitiek, die geen enkel deel van den Duitschen landbouw benadeelt, te voeren.

De maatregelen tot bescherming van den landbouw waren erop gericht, om de buitenlandsche prijsdaling niet tot de Deutsche markt te laten doordringen. Een prijsstabilisatie door middel van rechten berust op de behoefte aan invoer en op de veronderstelling, dat de buitenlandsche prijzen betrekkelijk korten tijd van de gemiddelde prijzen van het afgelopen jaar afwijken. Hoe langer echter de prijsfluctuaties duren, des te meer gaat de prijsstabilisatie in een kostbaren prijssteun over. De Deutsche landbouwpolitiek heeft binnen één jaar alle ontwikkelingsstadia van een gescheiden verhooping van invoerrechten tot een volmaakte monopoliseering van den handel en van prijssteun door middel van staatsgelden doorloopen.

Het „groene front” — zoo heet de Commissie, die gevormd wordt door de voorzitters van de vier opperste landbouworganisaties — ging reeds met zijn eischen van 20 Maart en 17 Mei 1929 tot het uiterste en verlangde de vorming van een Rijksgraanraad en de opheffing van de bindende invoerrechten voor graan en

meel, die in de handelsverdragen van Frankrijk en Zweden waren vastgelegd. Op 10 Juli 1929 volgde de eerste verhoging van de invoerrechten¹⁾. De zgn. tusschenrechten, die sedert Juli 1927 van kracht waren, werden door de slechts weinig hogere handelsverdragrechten van R.M. 60.— voor rogge, R.M. 65.— voor tarwe en R.M. 50.— voor haver, alles per ton, vervangen. Voor Nederland was de gelijktijdige verhoging van het recht op aardappelen en de verlenging van zijn periodieke geldigheidsduur van betekenis. Tegelijk volgde ook de invoering van het tarwemaalgebod, d.w.z. de molenaars werden verplicht om naast de buitenlandsche tarwe een bepaalde hoeveelheid binnenlandsche tarwe te vermalen. Dit maalgebod heeft zich in den loop van het jaar als een van de krachtigste maatregelen van bescherming van den tarweprijs voorgedaan; de Duitse tarweprijs werd onafhankelijk van de buitenlandsche tarweprijzen en staat sedert langen tijd zelfs boven het niveau van het vorige jaar. Deze prijssteun moest echter door een rigoureuze verhoging van het te vermalen percentage van oorspronkelijk 50 tot 70 en tenslotte zelfs 80 pCt. en door het invoerrecht op tarwe vijfmaal te verhoogen gekocht worden, zoodat het invoerrecht op tarwe, dat in December 1929 op R.M. 95.— per ton werd vastgesteld, tenslotte op 26 October 1930 de aanzienlijke hoogte van R.M. 250.— bereikte. In overeenstemming met een dergelijk invoerrecht is de tegenwoordige marktprijs van Duitse tarwe van ongeveer R.M. 250.— per ton zeer onbevredigend, en slechts hieruit te verklaren, dat de invoer van tarwe thans tamelijk onbetekenend is. Niettemin ligt deze prijs meer dan 100 pCt. boven den wereldmarktprijs.

Nog meer dan de tarweprijs heeft de roggeprijs de Duitse landbouwpolitiek in beslag genomen. De oppervlakte, die met rogge bebouwd is, is bijna driemaal zoo groot dan die van tarwe. Terwijl het land te weinig tarwe en gerst voortbrengt, bestaat er een overvloed van rogge, haver en aardappelen. Daar er bij rogge geen behoefte bestaat aan invoer, is ook van een beïnvloeding van den prijs door handelspolitieke maatregelen niets te verwachten. De regeering heeft weliswaar het invoerrecht op rogge meermalen verhoogd, maar een werkelijke steun van den roggeprijs kon slechts direct door een verbod van den invoer van voergraan, gerst, haver en maïs bereikt worden.

De eerste poging tot een dergelijke omvattende actie bestond hierin, dat het systeem van onveranderlijke invoerrechten vervangen werd door variabele verordeningrechten (rechten, welke bij verandering veranderd kunnen worden) en wel werden allereerst in de wet van 22 December 1929 voor rogge en tarwe rechten ingevoerd, welke van den prijs afhangen, terwijl verder in de wet van 26 Maart 1930 ook voor gerst en haver een dergelijk administratief verordeningrecht werd voorgeschreven. In de wet van 15 April 1930 ging men nog een stap verder en hief men — met uitzondering van voergerst — ook de maximumrechten op, zoodat sindsdien de Rijkminister voor Volksvoeding de graanrechten willekeurig mag vaststellen om de juiste prijzen van R.M. 250 voor rogge en R.M. 260 voor tarwe te bereiken. Alleen het recht voor maïs is door een handelsverdrag vastgelegd en om dit te ontgaan, werd op 1 April 1930 het monopolie voor den maïsinvoer ingesteld, zoodat de maïsinvoer tot een minimum beperkt bleef.

Ondanks dit bijna geheel gesloten systeem van afweermatregelen tegen den graaninvoer heeft de regeering nog financiële offers gebracht om door steunaankopen den roggeprijs te verbeteren. In den loop van September 1930 zijn echter deze steunaankopen met een mislukking en gevoelige prijsdaling geëindigd. Andere pogingen om den roggeverbouwers te hulp te komen, zooals de propaganda voor het eten

van roggebrood en de broodwet, die een grooter verbruik van rogge door vermalingsvoorschriften instelde, blijven in haar uitwerking zeer onzeker. Toch beteekent reeds de roggeprijs van ongeveer R.M. 150 een aanmerkelijke stijging tegenover de buitenlandse prijzen. Aan den anderen kant verzekert deze prijs aan talrijke landbouwers slechts een onvoldoende inkomen, omdat de productiekosten te hoog zijn. Men heeft daarom den landbouwers, die gronden bezitten, welke voor tarwebouw geschikt zijn, aangeraden, den verbouw van rogge door dien van tarwe te vervangen. Het groote prijsverschil tusschen beide graansoorten, zal deze al te laat doorgevoerde verandering van den graanbouw krachtig ondersteunen en het is te verwachten, dat reeds de eerstvolgende statistieken in die richting zullen wijzen. Andere landen hebben een dergelijke productieverhuizing zelfs onder ongunstige voorwaarden — men denke slechts aan Zweden — reeds veel vroeger doorgevoerd.

Ook de Oost-Duitse aardappelteelt wordt dit jaar als hulpbehoevend beschouwd. Tengevolge van den overvloedigen oogst van najaarsaardappelen zijn de prijzen inderdaad zeer laag en er worden voorzorgsmaatregelen getroffen, dat eventueel een groot deel van den oogst voor veevoeder wordt gebruikt. Overigens is de regeering ook de stijfsel- en aardappelmeelindustrie te hulp gekomen. Sedert Augustus is de industrie van brandstoffen tot bijmenging van spiritus, die in hoofdzaak uit aardappelen wordt bereid, verplicht. De vooruitzichten voor de aardappelverwerking in de branderijen zijn echter zeer ongunstig, indien de bestuurders van het monopolie er niet toe overgaan goedkoopere spiritus in zulke hoeveelheden aan te bieden, dat een grotere toepassing als brandstof mogelijk wordt.

Het is niet mogelijk daarnaast alle overige afzonderlijke maatregelen op te sommen, welke aan de graan- en aardappelverbouwende landbouwers hulp zouden brengen. Het is een wezenlijk gebrek van de Duitse landbouwpolitiek, dat nog steeds de belangen van den landbouw voorgeaan bij de wenschen van de overige bedrijfstakken, ofschoon noch in den tarwebouw, noch op de roggevelden, noch in den verbouw van aardappelen de toekomst van den Duitischen landbouw zal worden beslist. Van levensbelang voor Duitschland is in de eerste plaats de bevordering van de *intensieve cultuur* en bedrijfstakken, dus van de veeteelt, de zuivelbereiding, den tuin- en ooftbouw; van belang is ook een stijging van het suiker- en bierverbruik. De graan-, aardappel- en bietenverbouwende landbouw kan uit een bevordering van die bedrijfstakken een groot voordeel trekken, indien de productie van mest stijgt, de behoefte aan veevoeder toeneemt, de bevolking van het Oosten dichter wordt en met verbeterde productie en verbeterde afzetmethoden en goedkoopere producten nieuwe afzetmogelijkheden voor gekwalificeerde producten in het eigen land ontsloten worden.

Het is waar, ook de veeteelt wordt met hogere invoerrechten bevoordeeld, maar het is waarschijnlijk, dat het duurder worden van maïs, gerst en andere voedingsmiddelen ten nadeele van de veeteelt zwaarder weegt dan de hulp door middel van invoerrechten. Reeds de verhoging van het invoerrecht op varkens kan — evenals bij het invoerrecht op rogge — nauwelijks een uitwerking hebben, omdat het land zich in hooge mate zelf verzorgt. Het invoerrecht voor versch en bevroren rundvleesch werd het vorige jaar door de opheffing van het Zweedsche handelsverdragtarief van R.M. 37.50 per 100 KG. tot R.M. 45.— verhoogd; het invoerrecht voor rundvee is evenals dat voor eieren door een handelsverdrag gebonden.

De Duitisch-Finsche onderhandelingen over de verhoging van het invoerrecht op boter hebben een scherpe critiek in het buitenland uitgelokt. Duitschland betreft rond een vierde gedeelte van de boter, die het verbruikt, uit het buitenland. In 1929 werden

¹⁾ Zie over de graanrechten in Duitschland eveneens de artikelen van den heer P. W. Schilthuis in E.-S. B. van 27 Nov. 1929, 23 April en 7 Mei 1930 (Red.).

bijv. 135.500 ton boter ingevoerd, waarvan 44.240 ton uit Denemarken, 32.755 ton uit Nederland en slechts 4.931 ton uit Finland betrokken werden. Duitsland streefde ernaar, het voor eenige jaren met Finland overeengekomen recht van R.M. 27.50 per 100 KG. op te heffen om daarna het autonome recht van R.M. 50.— in werking te doen treden en later eventueel een beweeglijk verordeningrecht in te voeren. Het verdrag met Finland van November 1929 bevatte, als tegenprestatie voor het opgeven van het door het handelsverdrag vastgelegde invoerrecht, een afzetgarantie voor een bepaald botercontingent. Het is zoowel aan de protesten uit het buitenland als uit het eigen land toe te schrijven, dat deze overeenkomst door een andere werd vervangen, waarbij Finland in het autonome recht voor boter en kaas toestemt, terwijl den Finschen handel voor bepaalde invoercontingenten bij boter en kaas de voortgezette toepassing van het huidige autonome recht werd gegarandeerd. Deze overeenkomst zal binnenkort in werking treden. Zou dan het Deutsche invoerrecht op boter ongeveer tot R.M. 80.— verhoogd worden, dan zou Finland verder 5000 ton boter tegen een recht van R.M. 50.— per 100 KG. kunnen invoeren. Daarmede zou Finland eenzelfde voordeel genieten als bijv. Zweden het voordeel van een veecontingent bezit.

Of het toestaan van dergelijke contingenten, die in het buitenland een begrijpelijke ontstemming verwekken, een aantasting van de meestbegunstigingsclausule beteekent, daarover loopen de meeningen uiteen. De Deutsche handelsverdragen verbieden tot dusverre dergelijke contingentovereenkomsten niet, doch het is waarschijnlijk, dat in de toekomst bij het afsluiten van handelsverdragen ook het vraagstuk van de voorkeurscontingenten geregeld wordt. Duitsland heeft er geen belang bij zijn exporthandel te benadeelen, doordat het het meestbegunstigingsrecht verbreekt. Aan den anderen kant is ook de landbouw bij een uitbouw van de voorkeurscontingenten niet geïnteresseerd. Zijn streven is veel meer daarop gericht, ueberhaupt de bindende invoerrechten door handelsverdragen op in te voeren landbouwproducten zooveel mogelijk te beperken om inplaats van de onveranderlijke invoerrechten variabele verordeningrechten te stellen en den verbruiksdwang voor binnenlandsche landbouwproducten uit te breiden. Reeds binnenkort zal de regeering bij den Rijksdag nieuwe wetsontwerpen voor bescherming indienen. O.a. is een verhooging van het invoerrecht op ruwe tabak, waarbij ook Nederland geïnteresseerd is, van R.M. 80.— tot R.M. 200.— per KG. voorgesteld. De Deutsche tabakverbouw is betrekkelijk onbeteekenend; het invoerrecht is in de eerste plaats als een fiscaal recht te beschouwen.

Eenige belangrijke agrarische wetten zijn dezen zomer niet meer in behandeling gekomen en zullen den Rijksdag opnieuw bezig houden. Hiertoe behoort de hulp aan het Oosten en de handelsklassenwet. De Deutsche landbouw is op het gebied van de standaardisatie en den uitbouw van coöperatieve afzetorganisaties zeer ten achter. Een standaardisatiewet kan ook slechts de bescherming van kwaliteitsproducten waarborgen; het voornaamste werk moet aan den landbouw zelf en den handel overgelaten worden. Voor de reeds dezen zomer afgehandelde melkwet, die ertoe zal bijdragen de kwaliteit van de melk te verhoogden, worden eerst uitvoeringsverordeningen uitgewerkt.

De landbouw heeft veel achterstand op het gebied van de rationalisatie en afzetverbeteringen in te halen, indien de groote offers, die het land door de talrijke beschermingsmaatregelen zijn opgelegd, zich langzamerhand in een winst voor het geheele economisch leven zullen omzetten. Want het is duidelijk, dat het economisch leven in Duitsland een onproductieve landbouwbescherming op den duur niet kan verdragen en dat de huidige beschermingsmaatrege-

len gedurende een overgangstijd de overwinning van de zware rentabiliteitscrisis van den Deutschen landbouw zullen dienen en niet als blijvend kunnen worden beschouwd. De pogingen, welke de landbouw tot dusverre heeft aangewend, rechtvaardigen in elk geval de verwachting, dat in vele bedrijfstakken zich een diep ingrijpende verandering zal voltrekken.

DE RONDE-TAFEL-CONFERENTIE AAN HET WERK.

Prof. Dr. P. Geyl te Londen schrijft ons:

Tegenover de vrijwel eenstemmige veroordeeling van het rapport-Simon door de Indische publieke opinie, „gematigd” zoowel als extremistisch, wist de regeering, in volkomen overeenstemming trouwens met den Onderkoning, den conservatief Lord Irwin, geen raad dan in een volkomen vrijlaten van de Ronde-Tafel-conferentie, die volgens het voorstel van Simon zelf, in het najaar bijeenkomen zou. Men zou daar om zoo te zeggen opnieuw beginnen. Weldra verluide, dat de Onderkoning zelf een richtlijn zou aanduiden, die van het punt, waar Simon en de zijnen waren blijven staan, verder zou gaan: te Simla was men blijkbaar bereid om in het centraal bestuur van Britsch-Indië een deel van de verantwoordelijkheid aanstonds aan de nieuw in te stellen federale vergadering af te dragen; men wilde er de dyarchie, die in de provincies nu door volledige Indische verantwoordelijkheid vervangen ging worden, invoeren.

Zoo stonden de zaken toen de Ronde-Tafel-Conferentie bijeenkwam, of beter toen de gedelegeerden allengs in Engeland aan wal stapten. Want vóór de conferentie officieel geopend werd, was de toestand alweer zoo veranderd, dat het eenige inspanning van het historisch bewustzijn vereischte om de denkbeelden, die van den zomer gangbaar waren, op te roepen. Die verandering is grootendeels, zoo niet geheel, teweeggebracht door de Indische vorsten. Terwijl Lord Irwin nog den 20sten September (dat is de datum van zijn commentaar op het rapport-Simon, dat nu aan de Conferentie voorgelegd is) enkel aan een bestuurs-hervorming voor Britsch-Indië dacht en een meedoen van de vorsten aan een „al-Indische” federatie als een gebeurlijkheid in een verre toekomst beschouwde, bleek aanstonds in Londen, dat de vorsten integendeel bereid waren om op dit eigen oogenblik aan zulk een federatie actief deel te nemen. Daardoor werden de denkbeelden van Lord Irwin eigenlijk even ver achtergelaten als die van Sir John Simon, ja in zekeren zin verder, want in het rapport van de Commissie wordt een al-Indische federatie niet alleen als einddoel gezien. Simon erkende het belang van de betrekkingen tusschen Britsch-Indië en de vorsten voldoende om heel zijn rapport, alvorens er besluiten op genomen werden, aan een Conferentie als de thans zittende, die vorsten en gedelegeerden van Britsch-Indië omvatten zou, voorgelegd te willen hebben.

Wat beteekent deze houding van de vorsten, die zelfs door Lord Irwin nog maar twee maanden geleden zoo weinig voorzien werd? Haar gevolg is in ieder geval, dat er op de Conferentie thans in allen ernst over een veel grootere overdracht van Britsch gezag wordt gesproken, dan tevoren door velen waarschijnlijk kon worden geacht. Maar daarmee is omtrent beweegredenen en gevolgen nog niet veel gezegd.

Daar zijn er die door deze plotselinge ontwikkeling niet weinig onthutst zijn. Engelsche conservatieven, die in heel de beweging naar Indisch zelfbestuur een zwaar hoofd hadden, rekenden op de vorsten om een dam tegen het wassende nationalistische tijt te vormen. In hun oog komt, wat er gebeurd is, hierop neer, dat de vorsten met pak en zak naar het nationalisme zijn overgelopen. Als zij het hun niet al te bitter verwijten, dan is het, omdat zij begrijpen, dat het voor de vorsten om die allerdringendste van alle noodzakelijkheden, om zelfbehoud, ging. Hun bitterheid mag daar-

door minder persoonlijk wezen, zij is er niet minder diep om. Zij zien de laatste tegenstanders weggespoeld door den storm van de Indische revolutie en zij beklagen de vorsten meer dan zij hen laken, omdat zij voor hen in toegevingen aan de revolutie toch geen redding zien. Anderen, die in het algemeen genomen zoo verschillend niet denken, leggen in hun verklaring van de politiek der vorsten den klemtoon toch elders. Zij zoeken er voornamelijk de ontstemming achter, die het voortdurend ingrijpen in de zaken der staten van het „Political Department” des Onderkonings (waardoor de betrekkingen tusschen de Rijksregering en de vorsten onderhouden worden) verwekt heeft, een ontstemming, die voor het Butler-comité tot uiting gekomen, maar door het rapport daarvan, dat aan de „Paramountcy” van de Rijksregering geen grenzen stelde, geenszins bezworen is. De vorsten voelen zich gekrenkt door het overschrijden van de verdragen, die tusschen hen en de „Paramount Power” bestaan, zij zien de afbrokkeling van hun zelfstandigheid onder het bestaande régime te moeten. Als zij gemeene zaak met het nationalisme maken, is het dus niet enkel uit vrees om anders met de vijandigheid daarvan te kampen te krijgen, maar om zich tegen de aanslagen van de Britsche regering te weer te kunnen stellen.

De opvatting, gangbaar in kringen, die over het algemeen met de Indische nationalistische aspiraties meer sympathie hebben, is geheel anders. Daar is de houding der vorsten aanstonds toegejuicht, daar heeft heel deze ontwikkeling aanleiding gegeven tot dat optimisme, dat thans — ofschoon vandaag al minder dan gisteren — de atmosfeer, waarin de Conferentie werkzaam is, kenmerkt. Daar had men, en zeker terecht, met het vooruitzicht, dat Engeland samen met de vorsten (benevens misschien de Mohammedanen en de Hindoesche kasteloozen) tegen het nationalisme front zou moeten maken, nooit op gehad. Daar voelde men, dat de conservatieve invloed der vorsten zich pas in gezonden zin voelbaar zou kunnen maken, als zij zich één met hun volk verklaarden. Een federale vergadering voor geheel Indië, waarin met de zelfbesturende Indische provincies de vorstenstaten vertegenwoordigd zouden zijn, komt aan die beschouwers in alle oprechtheid voor, veel betere kansen op een oplossing te bieden dan een vergadering van Britsch-Indië alleen, waarnaast de vorstenstaten eilandjes van conservatisme en Engelschen invloed zouden kunnen vormen. Niet alleen zouden op die wijze allerlei groote regeerproblemen een veel natuurlijker behandeling kunnen vinden — tarievenpolitiek en verdediging, om de twee voornaamste te noemen —, maar de gematigdheid en Engelsgezindheid der vorsten, die zich natuurlijk niet zouden verloochenen, zouden aan hun landgenooten veel minder aanstoetelijk schijnen en zich daarom veel beter kunnen doen gelden. Om kort te gaan, men ziet de vorsten naar voren treden om de leiding van het nationalisme uit handen van doctrinair en revolutionair te nemen, en men houdt het ervoor, dat de al-Indische federatie, die uit deze Confederatie misschien groeien zal, tegelijk de zucht naar eervolle zelfstandigheid van de Indische openbare meening bevredigen en met Engeland een dragelijken *modus vivendi* zal zoeken. Men is dan ook bereid om aan zoo'n federatie grooter gezag op te dragen dan men aan een enkel Britsch-Indische licht zou hebben gedaan.

Ik gaf al even te verstaan, dat er in het vorige optimisme van de eerste dagen der Conferentie weer enkele barstjes zijn gekomen. Nu de Conferentie dit grootsche nieuwe denkbeeld, federatie met de vorstenstaten inclusief, aan het onderzoeken is, blijkt het vol van ontzettend moeilijke problemen te zitten. De Conferentie maakt dan ook heel langzaam voortgang. Het gronddenkbeeld van die nieuwe federatie zelf bevat, als men het op de keper beschouwt, ontstellende bezwaren. Moeten de vorstenstaten en de provincies elk een blok vormen en dan samenkomen? Of moeten zij

alle naast elkaar in de federatie plaats nemen? Men is algemeen geneigd te zeggen: het laatste. Maar dat is niet zoo eenvoudig. De staten zijn talrijk en verschillen sterk in omvang. Bovendien, hoe zal de vertegenwoordiging geregeld worden? Door verkiezing (zij het getrap) in de provincies, door benoeming in de staten? Het is nooit bevorderlijk voor het politieke leven van een federatie, wanneer daar zeer verschillende regeeringsvormen naast elkaar bestaan, en terwijl de provincies van Britsch-Indië op weg zijn naar volledige parlementaire zelfregering, is de autocratie van de meeste vorstenstaten nog maar dunnetjes aangelengd. De vorsten, die graag aan de inmenging van de „Paramount Power” zouden ontsnappen, — wat men ook van de beweegredenen van hun tegenwoordige houding denke, daaraan bestaat geen twijfel —, zullen zich toch ook niet gaarne aan de controle van een federale vergadering onderwerpen, waarin Britsch-Indië met zijn veel grootere bevolking onvermijdelijk den toon zal aangeven. Wat voor waarborgen zullen zij, als het erop aankomt, eischen? Zullen die voor de nationalistischen aannemelijk zijn?

Tot nog toe heb ik slechts van Londen gesproken. Het is een gevaar, dat de Conferentie zelf ook bedreigt, dat zij Indië vergeten zou. Toch weet iedereen in zijn hart, dat het een gansch andere zaak zal zijn hier zekere regelingen te ontwerpen dan ze in Indië in te voeren. De afwezigheid van Gandhi en de Nehrus en hun partij maakt de Conferentie onvermijdelijk weinig representatief. Het optreden van de vorsten heeft daar de aandacht een oogenblik van afgeleid, maar wat voor een uitwerking zal het in Indië hebben? De nationalistischen zullen het zeker met groot wantrouwen gadeslaan. Hun houding tegenover de vorsten was al lang uiterst gereserveerd. Op het congres te Lahore is de jonge Nehru een jaar geleden fel tegen hen uitgevallen. Men zal er hen zeker van beschuldigen, dat zij met de Engelsche regering complotteeren om Indië zijn volle recht te onthouden. Reeds nu wordt er, naar uit telegrammen blijkt, in die richting geageerd. In de *Observer* lees ik bijvoorbeeld vanochtend, dat er een boek van een Indiër verschenen is, getiteld *H. II. (His Highness)*, waarin het doopceel van de vorsten op uiterst onwelwillende wijze wordt gelicht. Zullen de nationalistischen genoeg nemen met een regeling, die de positie der vorsten vastleggen zou, wanneer zij zich misschien sterk genoeg voelen om de bevolkingen der vorstenstaten in beweging te brengen en dien heelen verouderden rommel met al zijn achterlijkheden en misbruiken — zoo wordt de toestand door malcontente onderdanen der vorsten voorgesteld — op een goeden dag weg te vagen?

Veel zal natuurlijk afhangen — men moet of wel zeer pessimistisch of zeer optimistisch zijn om dat te ontkennen — van de regeling, die hier getroffen zal worden, als de onderlinge oneenigheden, die zelfs in de onvolledige delegatie van Britsch-Indië en tusschen haar en de vorsten ieder oogenblik kunnen uitbreken, het treffen van een regeling niet zullen verhinderen. Men is, zei ik, bereid meer toe te staan dan een paar maanden geleden mogelijk scheen. Dat wordt zelfs door steile conservatieven, soms met bitterheid, toegegeven. Vooral volledige financiële zelfbeschikking — aangenomen, dat volledig beheer over eigen en buitenlandsche zaken nog steeds tot de onmogelijkheden behoort — is een voornaam punt: dat zal den Engelschen conservatieven, die toch ook mee te beslissen hebben, niet gemakkelijk vallen, maar daarmee zou men in Indië zeer zeker wel indruk kunnen maken.

AANTEKENINGEN.

De geldmarkt in November.

Het is nu een jaar geleden, dat wij geheel onder den indruk van de gewijzigde omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt, wezen op het gevaar van illiquiditeit van het credietstelsel in tijden van

hausse en op een min of meer sterke overdrijving naar de andere zijde in depressieperioden. Gevolg van het feit, dat men in de z.g.n. goede tijden — aangehouden door hoog rendement — groote bedragen, welke volgens hun aard op de geldmarkt thuis behooren, daaraan onttrekt en voor kapitaalsinvesteringen gebruikt. In tijden van depressie geschiedt als regel het tegenovergestelde, doordat bedrijfskapitalen liquide gehouden worden. Een overgroot aanbod op de geldmarkt is daarvan het bekende gevolg. Zoolang de terughoudendheid bij beleggers blijft bestaan en de gang van zaken de kapitaalvraag tot een minimum terugbrengt, zal de geldruimte aanhouden — tenzij men het middel van den Duitscher Albert Hahn, de economist „à la mode”, toepast en het kapitaalgebruik „subsidieert”.

De algemeene invloeden, welke de geldmarkt beheerschen, veranderen, in hun geheel beschouwd, slechts weinig en ware het niet, dat plaatselijke en tijdelijke factoren zich afspeelden, wij zouden kunnen volstaan met te verwijzen naar vroegere beschouwingen.

Wij willen ditmaal speciaal den blik richten naar Frankrijk, waar de Oustric-crisis voor de noodige afwisseling heeft gezorgd. De moeilijkheden van eenige banken van beteekenis en van een aantal provinciale instellingen hebben in de eerste plaats de effectenbeurs en de geldmarkt verontrust.

Het geschokte vertrouwen uitte zich in een opvragen van saldi bij de banken. De geringe activiteit in het buitenland, de spreekwoordelijke spaarkracht van de bevolking en het feit, dat de industrie niet alleen zichzelf financierde, doch ook grootte deposito's bij de banken onderhield, zijn bekend. De Parijsche banken financieren echter sterk de speculatie, voornamelijk in die papieren, waarbij zij zelve belang hebben. Wij voelen hier den samenhang tusschen de beurs en de bankenliquiditeit. Door de Oustric-affaire zijn de meeste, zoo niet alle, beurswaarden sterk in koers gedaald, uiteraard ook die, waarbij de groote banken zijn geïnteresseerd. Het is nu — menschelijkerwijs gesproken — begrijpelijk, dat zij de financiering van de speculatie in deze papieren niet opgeven, al was het alleen maar om groote verliezen op effectenrekening te vermijden. Wil men met het oog op de omstandigheden de liquiditeit verhoogden, dan zal, teneinde de verhoudingen in eigen land zoo lang mogelijk te ontzien, in de eerste plaats het buitenlandsche tegoed worden ingekrompen. Dit is inderdaad in ruime mate geschied. De Fransche banken hebben echter de reputatie, dat zij er niet voor terugschrikken op hun eigen handelsdebiteuren een rigoureuze credietpolitiek toe te passen. De noodzakelijkheid daarvan is echter nog niet gebleken.

Reeds vóór den oorlog was de credietverleening (op korten termijn) in het buitenland hoofdzakelijk beperkt tot Engeland, Duitsland en, in geringe mate, tot de Ver. Staten. Ook na den oorlog is die traditie weder opgeleefd. Nu sedert korten tijd — zooals wij in ons vorig overzicht zagen — het overgrootste deel van het tegoed in Duitsland werd opgezegd, is het duidelijk, dat vooral Engeland door de opvraging van buitenlandsche saldi wordt getroffen.

In den koers van den Franc in Londen is dit sterk tot uitdrukking gekomen. Op 30 October was deze ca. 123.80 om te stijgen tot 123.58 francs in het Pond op 27 November. Na den moeilijken November-ultimo trad een geringe verbetering tot ca. 123.60 in.

Deze stijging van den Franc heeft nieuwe goudzendingen tengevolge gehad, waardoor de goudvoorraad der Banque de France in vier weken met ongeveer een milliard Francs is toegenomen.

Het is te begrijpen, dat men dit in Engeland zeer ongaarne ziet. Weliswaar hebben goudzendingen uit Zuid-Amerika, Australië en de Kaap de verliezen eenigszins gecompenseerd, doch ook de Duitse Mark is den laatsten tijd opmerkelijk vast. Dit wordt, het zij terloops opgemerkt, toegeschreven aan versterkte

Amerikaansche credietverleening en Kerstbestellingen in Duitsland. De noteering van de Mark was aan het begin van de maand in Londen ca. 20.39, aan het einde daarvan 20.36½. Weliswaar is het goudpunt nog niet bereikt (het goudpunt ligt, naar wij meenen, op ongeveer 12.34), doch de mogelijkheid van goudexporten ook naar Duitsland, wordt wel degelijk reeds onder het oog gezien.

Als gevolg daarvan was geld in de afgelopen maand vrij vast. Voor December verwacht men toch eenige verlichting. Ten eerste door rentebetalingen op de War-loan en geringe Kerstuitgaven, tengevolge van de depressie, ten tweede doordat een einde zal komen aan het opvragen van Fransche saldi na den zeer moeilijken November-ultimo.

In Duitsland is de financieele hemel weer eenigszins opgeklaard. Veel daartoe heeft bijgedragen het bekende „Ueberbrückungskredit”, niet in het minst door de moreele uitwerking. Het vertrouwen, dat het buitenland heeft getoond te bezitten, heeft de credietverleening — zooals wij boven reeds zeiden — doen toenemen. In den weekstaat van de Reichsbank zijn de verbeterde omstandigheden duidelijk zichtbaar.

Het is een bijzonder verheugend verschijnsel, dat deze zich zoo snel kon herstellen. Dit houdt echter helaas nog niet in, dat de positie van de andere banken er ook reeds opmerkelijk beter op is geworden. Deze wordt nog door andere factoren beïnvloed, waar de Reichsbank grootendeels buiten staat. Een algemeene verbetering ware natuurlijk ook hier te wenschen, niet alleen in het belang van Duitsland zelve, doch ook in dat van andere landen.

v. d. Br.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET MAALGEBOD.

De Heer U. Koopmans, Directeur van N.V. Koopmans Meelfabrieken te Leeuwarden, schrijft ons:

De vakkundige uiteenzetting van Prof. Polak over de tarweverwerking in ons land, in verband met het maalgobod, had mijne groote belangstelling. Zelf ten nauwste betrokken bij den handel en de verwerking van de inlandsche tarwe, heeft het brandende vraagstuk mijn voortdurende aandacht.

De wijze waarop de geachte schrijver in het kort de omstandigheden van de broodbloem-fabricage uiteenzet, de eventueele gevolgen schetst waartoe de tarwewet zal voeren, is m.i. volkomen logisch en juist. Ook in zijn conclusie — waar hij aangeeft op welke wijze door bevordering van het bruinbrood-gebruik de inlandsche tarwemarkt kan worden gesteund — zou ik willen medegaan als er niet een paar bezwaren bestonden, die niet zijn weg te cijferen. Het bruinbrood-gebruik is in een groot deel van ons land inderdaad te gering, maar de stad Amsterdam kan wel als voorbeeld gelden voor de grootere steden, doch zeer zeker niet voor het platteland. In Zeeland, Zuid-Holland, Utrecht, West-Brabant en Limburg, in de Betuwe, en grootendeels in Noord-Holland wordt zeer veel bruinbrood gegeten. In de andere provinciën of provinciedeelen daarentegen in hoofdzaak roggebrood. Er kan in sommige streken nog wel wat bruinbrood bij, maar mag dit niet ten koste van het roggebrood gaan, want wat zouden de roggeboeren zeggen, die het nu ook al niet al te breed hebben. In de roggebouwende streken zelf zou een dergelijke propaganda trouwens geen of weinig nut hebben. Het middel moet zich dus beperken tot een deel van de bevolking in de steden, en in die deelen van het land waar geen eigen graancultuur de broodmaaltijd beheerscht. Er blijft dan echter nog een groote moeilijkheid, n.l.: Bruinbrood kan ook gebakken worden van buitenlandsch tarwemeel. Zeer zeker zal het vermalen van inlandsche tarwe bevorderd worden, omdat de inlandsche tarwe in gunstige oogstjaren, althans wat betreft smaak en ook bakeigenschappen, de voorkeur heeft boven de meeste buitenlandsche soorten.

De prijs zal echter niet ver boven het prijsniveau van deze soorten uitgaan. Hiermede zijn dan bedoeld de witte Australische, de witte Amerikaanse, Belgische, Poolsche en enkele roode tarwesoorten, voor het z.g. rood ongebuild tarwemeel, dat in Limburg en in enkele andere streken veel gaat. Zonder een „gebod" zou ook hier het doel voorbijgeschoten worden, of wij varen weer in hetzelfde schuitje.

Er is nog een andere belager van onze inlandsche tarwe, en ditmaal geen natuurlijk concurrent, maar een geforceerde. Tot dusverre is zulks in geen enkele beschouwing naar voren gekomen. Het betreft nl. den import van de „Fransche tarwebloem". In tegenstelling met de geïmporteerde Amerikaanse tarwebloemsoorten, is de Fransche tarwebloem als een „dumpingsproduct" te beschouwen. De Fransche molens ontvangen nl. „export-acquits", waardoor zij in staat zijn, ver beneden kostprijs in Nederland een bloemsoort te leveren, die scherp concurrent is met onze z.g. Zeeuwsche tarwebloem, biscuitbloemsoorten e.d., welke soorten zeer goed van de Nederlandsche tarwe kunnen worden gemalen. Dit drukt natuurlijk de prijs van deze bloemsoorten en vervolgens van de inlandsche tarwe; aan dit feit zal wel niets te veranderen zijn, omdat de Regeering geen invoerverbod kan toepassen, maar het blijft voor de tarwebouw een leelijk ding. Vooral in tijd van overvloedige Europeesche (dus meest ook Fransche) oogsten is dit exportaanbod sterk, en juist dan heeft de Nederlandsche tarwebouwer behoefte aan afzet.

Geen enkel bedrijf heeft deze bloem speciaal nodig, in tegenstelling met Amerikaanse tarwebloem, die voor aparte doeleinden moeilijk gemist kan worden. Konden dus de biscuit- en banketfabrieken be-

sluiten, deze bloem niet meer in te voeren, dan zouden zij indirecten steun verleen aan een deel van de bevolking, die toch zeker ook hunne producten nuttigt, vooral wanneer zij zelve wat beter kunnen bestaan.

De propaganda-commissie, door Prof. Polak bedoeld, zou met een deeltje van haar regeerings-crediet, de biscuitfabrieken e.d., op het aangehaalde euvel kunnen wijzen, en hen bewegen, voor zoover dit in hun fabricage geen verschil maakt, het gedumpte Fransche fabrikaat te laten staan.

Verder zou de bovenbedoelde commissie, in samenwerking met de Landbouw-Maatschappijen en de koopers of verwerkers van inlandsch graan, de landbouwers op verbetering van hun tarwesoorten kunnen wijzen. In vele streken kan door betere keuze van het zaaigraan, of door een rationeeler gebruik van kunstmest e.d. nog veel worden bereikt; onze Nederlandsche tarwe moet „in haar soort" de beste ter wereld worden, en dat kan, gezien sommige prachtige Fransche en Zeeuwsche partijen. De bodem heeft veel invloed, natuurlijk, maar toch is er nog zeer veel te bereiken. Ter illustratie van deze opmerking moge dienen, dat de beste soorten van de oogst 1928 zelfs nu nog uitstekend zijn voor bruinbrood; ook van de oogst 1929 zijn de restantpartijen tegen relatief zeer hooge prijzen zeer gezocht.

Evenals bij onze erwten en boonen, moet ook bij de tarwebouw gestreefd worden naar uitgezochte variëteiten. Ons bouwland en klimaat zijn nu eenmaal niet geschikt voor massa-productie.

De slotwensch van den geachten inzender zal, als ook in deze richting wordt gestuurd, dan zeker in vervulling gaan.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Januari 1929	158.8	308.5	180.0	420.9	309.3	300.4	399.0	256.1	142.0	411.7	579.4	468.1
Februari "	165.0	316.9	182.0	427.3	286.9	297.6	386.3	273.9	139.9	412.8	576.6	458.3
Maart "	166.0	310.5	183.3	421.8	280.3	291.6	394.8	270.3	140.6	412.0	559.1	442.3
April "	162.7	328.0	178.2	418.2	274.8	275.8	394.9	238.6	135.4	400.8	514.4	458.5
Mei "	161.8	361.5	170.4	435.6	281.4	269.2	393.4	242.2	128.5	401.8	485.5	472.9
Juni "	155.3	375.2	167.4	455.3	292.5	273.5	404.2	234.2	126.6	403.2	459.9	445.7
Juli "	157.8	366.2	166.0	462.2	258.3	272.2	392.0	244.4	122.9	402.3	451.6	447.6
Augustus "	154.4	375.2	165.9	489.4	259.0	276.9	396.8	248.8	121.2	400.8	462.4	443.4
September "	159.4	378.4	169.9	482.0	219.5	280.9	431.7	247.2	120.1	414.7	470.3	433.2
October "	156.5	335.3	158.0	427.3	185.4	254.0	435.4	225.4	113.0	397.5	453.3	423.8
November "	151.4	301.1	150.2	384.1	144.3	218.9	398.3	174.6	106.2	366.9	426.7	406.4
December "	150.4	292.8	144.6	368.7	124.4	213.9	396.7	145.7	103.4	356.1	408.3	418.2
Januari 1930	155.8	289.6	143.8	311.7	107.6	211.2	398.2	142.5	102.1	354.4	413.8	396.1
Februari "	159.9	278.6	144.2	302.7	103.9	219.	389.5	154.8	96.6	365.	428.-	392.4
Maart "	157.3	268.5	134.7	291.5	93.2	205.5	386.5	145.1	91.9	346.3	421.2	406.4
April "	158.7	283.6	140.4	305.4	100.1	200.8	411.8	142.3	92.3	340.6	423.-	405.7
Mei "	156.8	267.6	129.1	281.0	98.1	184.0	402.2	127.5	91.5	309.5	388.4	396.9
Juni "	147.7	255.3	123.2	261.7	86.7	170.5	389.4	109.3	83.4	281.2	359.-	344.4
Juli "	148.3	257.6	125.8	265.3	93.7	170.9	393.7	106.3	81.5	285.1	356.9	342.9
Augustus "	145.8	248.3	116.7	251.7	87.2	162.8	376.9	85.2	75.1	261.3	325.4	306.0
September "	142.7	245.9	110.6	246.3	79.1	154.3	360.2	70.3	73.6	236.1	315.9	312.5
October "	142.5	241.9	109.8	235.4	67.5	149.2	336.4	77.2	70.7	244.9	317.2	341.3
November "	142.4	235.3	116.7	221.4	70.3	153.8	309.3	85.5	69.3	251.8	312.-	329.1

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1930 f 5.114.480.000 = 100.

2 Januari 100	5 Maart 98.3	7 Mei 96.2	2 Juli 91.7	3 Septemb. 83.6	5 Novemb. 81.6
8 " 100.1	12 " 97.7	14 " 96.1	9 " 91.-	10 " 83.5	12 " 77.8
15 " 102.4	19 " 95.8	21 " 96.1	16 " 91.5	17 " 84.9	19 " 76.8
22 " 102.4	26 " 98.5	28 " 95.8	23 " 90.6	24 " 83.-	26 " 76.1
29 " 102.2	2 April 101.2	4 Juni 93.4	30 " 89.6	1 October 80.-	
5 Febr. 101.9	9 " 101.5	11 " 91.6	6 August. 89.2	8 " 80.7	
12 " 101.1	16 " 101.6	18 " 88.8	13 " 88.2	15 " 80.3	
19 " 100.5	23 " 101.9	25 " 90.2	20 " 85.0	22 " 80.7	
26 " 99.3	30 " 99.-		27 " 82.1	29 " 83.2	

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	October 1930	October 1929
Posterijen.....	f 4.659.942,—	f 4.578.524,—
Telegrafie.....	„ 562.544,—	„ 673.785,—
Telefonie.....	„ 2.183.796,—	„ 2.237.470,—

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	September 1930		September 1929	
	In miljoen	Aantal	In miljoen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentestellingen	f 10.5	29.114	f 9.3	24.861
Girobetalingen aan particulieren.....	„ 22.8	119.414	„ 17.4	100.078
Geldomzet.				
Ontvangsten.....	„ 5.4	7.226	„ 4.5	6.567
Betalingen.....	„ 7.5	31.838	„ 6.7	30.367
Part. rekeninghouders	„ 28.41	41.245 ^a	„ 20.11	36.782 ^a
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed.....	„ 9.8	4.163 ^a	„ 9.6	3.888 ^a
Giro-depos. kas Gerzon	„ 0.5	213	„ 0.14	446

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN. OPEN MARKT.

	1930				1929	1928	1914
	29 Nov.	24 Nov.	17 Nov.	10 Nov.	25 Nov.	26 Nov. 1 Dec.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1 1/4	1 3/16-5/16	1 1/8-3/8	1 1/8-5/16	3 3/4-15/16	4 7/16-1/2	3 1/8-3/16
Prolong.	1 1/2	1 1/4-1 1/2	1-1 1/2	1 1/4-1 1/2	3 1/2-3 3/4	4 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld...	1 1/2-2	1 1/2-3	1-2 1/2	1-2 1/2	4 1/2-6 1/4	2-5	1 3/4-2
Partic. disc.	2 5/32-3/16	2 5/32-7/32	2 1/32-1/4	2 1/16-5/16	4 3/4-7/8	4 5/16-3/8	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld...	6-7 1/2	4-7 1/2	4-6 1/2	3 1/2-6 1/2	6-10	5-9 1/2	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d...	4 7/8	4 7/8	4 5/8-7/8	4 5/8-3/4	6 7/8-7	6 1/4	—
56-90 d...	4 7/8	4 7/8	4 3/4-7/8	4 3/4	6 7/8-7	6 1/4	2 1/8-1 1/2
Waren-wissel.	5 1/4-3/8	5 1/4-3/8	5 1/4-3/8	5 1/8-1/4	7 3/8	6 3/4	—
New York Daggeld 1)	2-1/4	2-1/4	2-1/4	2-1/4	4 1/2-3/4	7 1/2-10 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	2	2	2	2	4	4 5/8-3/4	—

1) Koers van 28 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Nov. 1930	2.48 9/16	12.06 7/8	59.26 1/2	9.76 1/4	34.65 1/2	99 15/16
26 „ 1930	2.48 1/2	12.06 9/10	59.23 1/2	9.76 1/4	34.64 1/2	100
27 „ 1930	2.48 1/2	12.06 7/10	59.23	9.76 1/4	34.64 1/2	99 15/16
28 „ 1930	2.48 1/2	12.06 1/2	59.24 1/2	9.76	34.65	99 15/16
29 „ 1930	2.48 9/10	12.06 1/2	59.25	9.76 1/4	34.65 1/2	100
1 Dec. 1930	2.48 9/10	12.06 3/4	59.25	9.76 1/4	34.65	100
Laagste d.w. 1)	2.48 5/8	12.06	59.20	9.75 1/2	34.62	99 15/16
Hoogste d.w. 1)	2.48 9/8	12.06 7/8	59.26 1/2	9.76 1/4	34.67	100
24 Nov. 1930	2.48 1/2	12.06 1/2	59.23 1/2	9.76 1/4	34.64 1/2	99 15/16
17 „ 1930	2.48 5/8	12.07 3/10	59.23	9.76 1/4	34.66 1/2	99 15/16
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Nov. 1930	48.14	35.—	7.37	1.48	13.01	27.62 1/2
26 „ 1930	48.12	35.—	7.37	1.48	13.01	27.80
27 „ 1930	48.12	35.—	7.36 3/4	1.48	12.99 1/2	27.65
28 „ 1930	48.13	35.—	7.36 3/4	1.48	13.00	27.67 1/2
29 „ 1930	48.13	35.—	7.37	1.48	—	—
1 Dec. 1930	48.15	35.—	7.37	1.48	13.01 1/2	27.97 1/2
Laagste d.w. 1)	48.09	34.95	7.36	1.47	12.97	27.40
Hoogste d.w. 1)	48.16	35.02 1/2	7.37 1/2	1.49	13.02	28.10
24 Nov. 1930	48.15 1/2	35.—	7.37 1/2	1.48	13.01	28.—
17 „ 1930	48.17 1/2	35.02 1/2	7.37	1.48	13.02 1/2	28.32 1/2
Muntpariteit	48.—	35.10	7.371	1.488	13.09	48.52 1/2

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
25 Nov. 1930	66.72 1/2	66.50	66.50	6.25 1/2	85 1/2	2.48 15/16
26 „ 1930	66.72 1/2	66.50	66.50	6.25 1/2	85 1/2	2.48 15/16
27 „ 1930	66.70	66.45	66.45	6.25 1/4	85 1/2	2.49
28 „ 1930	66.70	66.45	66.45	6.25	85 1/2	2.48 3/8
29 „ 1930	66.72 1/2	66.47 1/2	66.47 1/2	6.25 1/2	85 1/2	2.48 3/8
1 Dec. 1930	66.72 1/2	66.47 1/2	66.47 1/2	6.25 1/2	85 1/2	2.48 3/8
Laagste d.w. 1)	66.62 1/2	66.40	66.37 1/2	6.24	85	2.48 1/4
Hoogste d.w. 1)	66.72 1/2	66.50	66.50	6.26 1/2	86	2.49 1/8
24 Nov. 1930	66.72 1/2	66.47 1/2	66.47 1/2	6.25 1/2	85 1/2	2.49
17 „ 1930	66.75	66.50	66.50	6.25 1/4	85 1/2	2.48 13/10
Muntpariteit	66.67	66.55	66.67	6.26 1/2	95 1/2	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 December 1930 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 1/2	12.06 3/4	3
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.25	5
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.76 1/2	2 1/2
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.65	2 1/2
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.93	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.15	2 1/2
Praag	100 Kronen	7.37 1/2	7.36 3/4	4
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.—	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.45	5 1/2
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47 1/2	9
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	10
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.39 1/2	5 1/2
Istanbul	Turksch £	10.93	—	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.21 1/2	9
Milaan	100 Lira	13.09	13.01 1/2	5 1/2
Madrid	100 Peseta	48.—	27.97 1/2	6
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.11 1/8	7 1/2
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.47 1/2	3 1/2
Oslo *)	100 „	66.67	66.47 1/2	4
Stockholm *)	100 „	66.67	66.72 1/2	3 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.70	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.85	7 1/2
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.75	6
Riga (Letland) ...	100 Lat	48.—	47.85	6-7
Reval (Estland) ...	100 Estl. Kr.	66.67	66.20	7
Helsingfors	100 Finnmark.	6.26 1/2	6.25 1/2	6
Moskou	Tjeronets (10 Roebel)	12.80	—	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.26	5
Amerika.				
New-York *)	\$	2.4878	2.48 5/8	2 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.48 5/8	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.13 1/2	—
Buenos Aires.....	Peso (papier)	1.0563	0.85 1/2	—
La Paz (Bolivia) 4)	Boliviano	0.9080	0.908 1/2	—
Rio de Janeiro....	Milreis (pap.)	0.8075	0.24	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 1/2	7-8
Bogota (Columbia) 4)	Peso	2.42	2.31 1/2	—
Quito (Ecuador) ..	Sucre	1.21	0.49 1/2	—
Lima (Peru) 3) ...	Sol 3)	0.92 1/2	0.77 1/4	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.95	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.44 1/2	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 1/2	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	1.16	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	2.48 1/2	—
Managua (Nicar.) 4)	Cordoba	2.48 3/4	2.45 1/2	—
San Salvador 4)....	Colon	1.2440	1.22 1/2	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.89 1/2	6
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	1.23 1/2	5.11
Hong Kong	Dollar	—	0.76 1/2	—
Shanghai	Taël	—	0.96	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.39 1/2	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.23 1/2	—
Bangkok	Baht	1.10	1.08 1/2	5
Teheran (Perzië) ..	Kran	0.2522	0.20 1/2	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 1/2	12.03 1/2	5 1/2
Alexandrië.....	Egypt. £	12.42	12.37 1/2	—
Australië.				
Melbourne, Sidney	en Brisbane	£	12.10 1/2	11.04
Nieuw Zeeland	£	12.10 1/2	11.45	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) 1 Sol. = f 0.97 1/2. 5) Zichtkoers.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Nov. 1930	4,85 ^{9/10}	3,92 ^{7/8}	23,84 ^{1/2}	40,23 ^{7/8}
26 " 1930	4,85 ^{17/32}	3,92 ^{7/8}	23,83 ^{1/2}	40,25
27 " 1930	—	—	—	—
28 " 1930	4,85 ^{17/32}	3,92 ^{7/8}	23,84	40,24 ^{7/8}
29 " 1930	4,85 ^{1/2}	3,92 ^{7/8}	23,84	40,23 ^{7/8}
1 Dec. 1930	4,85 ^{15/32}	3,92 ^{7/8}	23,83 ^{1/2}	40,23 ^{1/2}
2 Dec. 1929	4,87 ^{29/32}	3,94	23,94	40,36
Muntpariteit	4,8667	3,90 ^{1/8}	23,81 ^{1/2}	40 ^{1/16}

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Nov. 1930	22 Nov. 1930	24,29 Nov. '30 Laagste/Hoogste	29 Nov. 1930
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ^{1/2}	97 ^{1/2}	97 ^{7/16} 97 ^{9/16}	97 ^{1/2}
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ^{3/4} 375 ^{3/4}	375
Bangkok...	Sh. p. tical	1/9 ^{1/2}	1/9 ^{1/2}	1/9 ^{1/2} 1/10 ^{1/2}	1/9 ^{1/2}
Budapest ...	Pen. p. £	27.76 ^{1/2}	27.77	27.74 27.79	27.77 ^{1/2}
Buenos Aires	d. p. \$	33 ^{11/10}	38 ^{1/2}	38 ^{7/10} 38 ^{11/10}	38 ^{9/10}
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 ^{29/34}	1/5 ^{29/34}	1/5 ^{29/34} 1/5 ^{29/34}	1/5 ^{29/34}
Constantin..	Piast. p. £	1.025	1.025	1.025 1.025	1.025
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 ^{21/32}	1/3 ^{9/16}	1/2 ^{3/4} 1/3 ^{1/2}	1/3
Kobe	Sh. p. yen	2/0 ^{31/32}	2/0 ^{1/2}	2/0 ^{1/16} 2/0 ^{1/16}	2/0 ^{1/2}
Lissabon	Escu. p. £	108 ^{1/2}	108 ^{1/2}	108 ^{1/8} 108 ^{1/8}	108 ^{1/2}
Mexico	\$ per £	10.80	10.50	10.40 10.75	10.65
Montevideo ..	d. per £	39 ^{1/2}	39	38 ^{1/2} 39 ^{1/2}	38 ^{3/4}
Montreal ...	\$ per £	4.85 ^{7/8}	4.84 ^{3/8}	4.84 ^{3/8} 4.85 ^{1/8}	4.85 ^{3/8}
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	4 ^{3/4}	4 ^{3/4}	4 ^{1/8} 4 ^{3/8}	4 ^{3/4}
Shanghai ...	Sh. p. tael	1/7 ^{1/2}	1/7 ^{1/2}	1/6 ^{1/2} 1/7 ^{1/2}	1/6 ^{15/16}
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ^{25/32}	2/3 ^{3/4}	2/3 ^{11/16} 2/3 ^{13/16}	2/3 ^{3/4}
Valparaiso 1)	\$ per £	39.93	39.88	39.79 39.89	39.80
Warschau 1)	Zl. p. £	43 ^{11/32}	43 ^{3/8}	43 ^{7/16} 43 ^{7/16}	43 ^{3/8}

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
24 Nov. 1930..	16 ^{1/2}	35 ^{1/8}	24 Nov. 1930....	85 ^{11/16}
25 " 1930..	16 ^{1/2}	35 ^{1/2}	25 " 1930....	85 ^{13/16}
26 " 1930..	16 ^{1/2}	35 ^{1/2}	26 " 1930....	85 ^{13/16}
27 " 1930..	16 ^{9/16}	—	27 " 1930....	85 ^{13/16}
28 " 1930..	16 ^{7/16}	35 ^{5/8}	28 " 1930....	85 ^{13/16}
29 " 1930..	16 ^{5/16}	35 ^{1/8}	29 " 1930....	85 ^{13/16}
30 Nov. 1929..	22 ^{9/16}	49 ^{5/8}	30 Nov. 1929....	84 ^{11/16}
27 Juli 1914..	24 ^{11/16}	59	27 Juli 1914....	84 ^{11/16}

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Nov. 1930	29 Nov. 1930
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 22.310.667,35	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ult. October 1930 a/d. gemeenten verstrekt op voor haar door de Rijksadministratie te heffen gemeentelijke ink.bel. en op. op de Rijksink.bel.....	f 1.009.008,98	f 123.764,14
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	37.320.492,85	37.320.492,85
Id. aan Suriname.....	57.926.524,25	58.779.175,43
Id. aan Curaçao.....	11.884.365,54	11.928.516,43
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand.....	4.760.036,32	4.766.351,32
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen.....	98.813.354,31	101.528.402,81
Vord. o/h. Algem. Burg. Pensioen f. 1)	22.000.000,—	24.600.000,—
Vordering op andere Staatsbedrijven 1)	21.960.322,80	20.957.697,56
	1.579.080,2	1.534.447,89
	14.947.841,45	14.361.933,29
Verplichtingen.		
Voorschot door Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrooi verstrekt.....	—	f 8.700.357,78
Voorsch. d. Ned. Bank verstrekt 1).....	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 155.082.000,—	155.082.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	f 100.530.000,—	92.530.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank.....	—	—
Daggeldleeningen.....	—	—
Zilverbons in omloop.....	3.939.228,50	3.870.442,—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen f. 1)	—	—
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 1)	19.084.803,13	11.961.291,32
Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	686.607,04	686.607,04
Id. aan diverse instellingen 1).....	9.681.717,06	9.464.372,36

1) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	22 Nov. 1930	29 Nov. 1930
Saldo bij 's Rijks kas.....	—	—
Saldo bij de Javasche Bank.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas.....	f 57.927.000,—	f 58.779.000,—
Schatkistpromessen.....	4.100.000,—	3.750.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands Kas.....	—	—
Waarvan Muntbiljetten.....	—	—
Muntbiljetten in omloop.....	15.575.000,—	15.114.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	42.000,—	42.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	823.000,—	748.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	786.000,—	1.392.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 December 1930.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 38.751.157,45 Bijbnk. " 418.711,86 Ag. sch. " 9.207.857,06	f 48.377.726,37
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet atgel.	f 247.866.475,—	247.866.475,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 56.884.359,13 Bijbnk. " 6.983.925,76 Ag. sch. " 54.673.271,47	f 118.541.556,36
Op Effecten	f 117.503.190,34	
Op Goederen en Spec.	f 1.038.366,02	118.541.556,36
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud..... f 84.631.075,— Muntmat., Goud .. f 361.504.317,03	f 426.135.392,03
Munt, Zilver, enz.	f 24.338.986,94	
Muntmat., Zilver..	450.474.378,97 ¹⁾
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfond's	25.872.461,71
Gebouwen en Meub. der Bank	5.000.000,—
Diverse rekeningen	40.838.767,11
		f 936.971.365,52
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefond's	7.199.946,44
Bijzondere reserve	8.000.000,—
Pensioenfond's	6.763.186,—
Bankbiljetten in omloop	854.998.730,—
Bankassigatiën in omloop	306.992,74
Rek.-Cour. f Het Rijk	f 12.947.025,63	
saldo's: Anderen	f 19.694.772,61	32.641.798,24
Diverse rekeningen	7.060.712,10
		f 936.971.365,52
Beschikbaar metaalsaldo	f 94.907.448,07
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	237.268.620,—

1) Waarvan in het buitenland f 28.846.779,33.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelsch. schulden	Beschtb. Metaal-saldo 1)	Dek-klings perc.
	Munt	Muntmat.				
1 Dec. '30	64.631	361.504	854.999	32.949	94.907	50 ^{1/2}
24 Nov. '30	64.652	361.504	812.768	41.988	109.126	53
17 " '30	64.664	361.504	825.999	30.862	108.090	52 ^{1/2}
10 " '30	64.678	361.496	837.498	18.883	108.059	52 ^{1/2}
3 " '30	64.693	361.213	873.411	17.665	93.188	50 ^{1/2}
27 Oct. '30	64.710	360.801	815.392	54.018	101.774	52
2 Dec. '29	65.056	382.451	860.795	22.139	116.619	53
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
1 Dec. 1930	48.378	—	118.542	247.866	40.839
24 Nov. 1930	48.117	—	86.957	249.365	37.117
17 " 1930	48.547	—	88.111	250.046	35.752
10 " 1930	49.630	—	85.137	250.659	37.663
3 " 1930	50.150	2.500	114.516	250.537	43.381
27 Oct. 1930	46.536	—	63.263	250.460	41.456
2 Dec. 1929	61.252	—	103.983	219.455	35.430
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 1/2 metaaldekking. 2) Sluftp. activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen 1)	Diverse rekeningen 2)
1 October 1930	4.619	5.747	160	48	2.011	528
1 September 1930	4.616	5.989	155	321	2.048	587
1 Augustus 1930	4.590	6.094	151	375	2.234	672
1 Juli 1930	4.538	6.082	148	442	2.475	955
1 Juni 1930	4.596	6.473	145	635	2.366	703
1 Mei 1930	4.443	6.413	144	430	2.262	301
1 October 1929	4.112	5.737	59	356	2.183	463

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Nov. 1930	176.100		254.500	41.900	57.540
22 " 1930	176.000		255.900	40.300	57.520
15 " 1930	174.200		259.900	42.100	53.400
1 Nov. 1930	138.792	33.588	258.516	43.365	51.627
25 Oct. 1930	138.781	32.956	256.697	41.166	52.591
18 " 1930	138.796	32.139	260.833	34.042	52.984
11 " 1930	138.783	31.599	264.898	30.903	52.062
30 Nov. 1929	140.370	26.293	296.714	61.927	23.207
1 Dec. 1928	170.421	17.638	312.466	64.322	37.300
23 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Nov. 1930		100.700		***	59
22 " 1930		101.100		***	59
15 " 1930		108.200		***	58
1 Nov. 1930	9.149	31.287	44.822	42.083	57
25 Oct. 1930	9.302	31.082	46.112	44.937	58
18 " 1930	9.251	32.054	47.413	40.294	58
11 " 1930	9.463	31.412	47.699	39.959	58
30 Nov. 1929	8.093	30.463	115.758	42.820	46
1 Dec. 1928	7.293	38.726	100.448	46.823	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
26 Nov. 1930	157.573	351.125	65.444	6.081	22.236
19 " 1930	158.966	353.740	64.173	4.398	24.864
12 " 1930	160.081	355.381	63.540	4.288	22.449
5 " 1930	161.542	356.464	63.909	4.459	22.487
29 Oct. 1930	160.687	355.626	63.878	4.249	22.367
22 " 1930	160.126	354.528	64.414	4.979	22.969
27 Nov. 1929	135.382	354.557	40.155	15.264	17.880
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
26 Nov. '30	34.596	18.869	55.901	36.813	66.448	59 $\frac{1}{2}$
19 " '30	33.431	17.780	59.461	32.953	65.225	59 $\frac{3}{32}$
12 " '30	36.726	16.979	60.321	33.150	64.700	58 $\frac{1}{2}$
5 " '30	35.091	19.377	55.533	34.515	65.079	59 $\frac{13}{32}$
29 Oct. '30	57.666	20.970	55.694	35.002	65.041	58 $\frac{7}{32}$
22 " '30	41.636	27.933	55.505	34.099	65.598	55 $\frac{11}{16}$
27 Nov. '29	57.704	17.433	58.219	38.200	40.825	35 $\frac{11}{16}$
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitend.	Wissels	Waarv. op het buitend.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
21 Nov. '30	51.710	536	6.551	26.562	19.138	2.848	3.200
14 " '30	51.380	524	6.513	26.711	19.135	2.914	3.200
7 " '30	51.097	514	6.505	26.003	19.132	2.995	3.200
30 Oct. '30	50.807	503	6.492	26.228	19.125	2.770	3.200
22 Nov. '29	40.618	179	7.127	28.340	18.714	2.499	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
21 Nov. '30	5.304	2.074	74.148	6.424	7.335	9.368
14 " '30	5.304	2.069	74.698	6.325	7.239	8.909
7 " '30	5.304	2.096	74.709	6.146	7.125	8.124
30 Oct. '30	5.304	2.302	74.787	6.130	6.959	8.378
22 Nov. '29	5.612	1.552	66.243	8.255	5.509	7.767
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitend. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Nov. 1930	2.179,9	221,6	209,8	1.603,2	61,3
15 " 1930	2.179,8	221,4	485,9	1.664,5	98,4
7 " 1930	2.180,0	221,4	219,2	2.133,7	101,2
31 Oct. 1930	2.180,2	221,4	198,5	2.300,8	317,7
23 " 1930	2.180,4	221,4	162,5	1.938,6	61,6
23 Nov. 1929	2.236,2	149,8	389,7	1.917,8	49,9
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-tien	Diverse Activa ¹⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Nov. 1930	102,5	475,9	3.954,3	402,3	300,8
15 " 1930	102,5	471,9	4.130,8	281,7	293,3
7 " 1930	102,5	485,3	4.372,9	313,7	260,0
31 Oct. 1930	102,5	528,9	4.674,6	383,1	257,5
23 " 1930	102,5	493,9	3.980,7	419,9	251,7
23 Nov. 1929	92,6	611,8	4.162,5	559,1	292,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Nov., 31, 23 Oct. '30, 23 Nov. '29, resp. 46; 44; 40; 9; 55; 43 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen Belgas.

Data 1930	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a. d. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitend.						Schatkist	Partic.
27 Nov.	1297	896	—	748	31	312	3.157	2	137
20 "	1297	904	—	737	32	312	3.131	19	144
13 "	1295	911	—	738	35	312	3.154	14	137
6 Oct.	1295	885	—	727	35	312	3.148	29	92
30 "	1295	887	—	747	28	312	3.127	13	143
28 Nov. 1929	1083	567	45	822	42	344	2.694	46	115

¹⁾ 1929.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
12 Nov. '30	3.028,5	1.632,5	148,7	191,7	207,3
5 " '30	2.999,4	1.617,7	146,2	212,8	185,6
29 Oct. '30	3.037,2	1.624,9	154,6	201,6	165,7
22 " '30	3.016,6	1.606,5	151,7	192,0	176,6
15 " '30	2.979,3	1.581,1	146,8	210,4	185,5
8 " '30	2.976,5	1.584,5	149,6	173,2	211,0
13 Nov. '29	3.039,2	1.627,1	147,8	971,4	299,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal-Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
12 Nov. '30	601,3	1.371,1	2.539,7	170,5	77,4	81,2
5 " '30	601,5	1.366,6	2.479,3	170,4	77,9	81,8
29 Oct. '30	601,4	1.354,9	2.519,4	170,4	78,3	82,4
22 " '30	602,0	1.368,5	2.489,4	170,4	78,1	82,1
15 " '30	601,6	1.372,2	2.491,9	170,5	77,1	80,9
8 " '30	600,4	1.365,4	2.466,1	170,6	77,6	81,6
13 Nov. '29	312,6	1.937,2	2.645,9	167,3	66,3	69,5

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
29 Oct. '30	62	16.764	6.731	1.879	21.520	7.577
22 " '30	58	16.716	6.667	1.827	21.392	7.560
15 " '30	76	16.864	6.541	1.827	21.444	7.535
8 " '30	39	16.813	6.485	1.802	21.253	7.541
6 Nov. '29	733	18.489	5.584	1.904	21.683	6.835

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 2 December 1930.

Aan de graanmarkt heeft deze week over het algemeen een betere grondtoon geheerscht en voor verschillende graansoorten kon de prijsverhoging, die reeds in de vorige week was tot stand gekomen, zich goed handhaven en zelfs eenigen verderen voortgang maken. Dit geldt echter niet voor tarwe, omdat de druk der buitengewoon groote in de exportlanden en sommige Europeesche havens beschikbare voorraden zich weder in toenemende mate deed gelden. Daarbij kwam, dat de prijsstijging, welke de vorige week tot stand gekomen was, voor een niet gering gedeelte veroorzaakt werd door pessimistische berichten van de Argentijnsche regeering omtrent de roestschade, waarvan in Argentinië de tarwe-oogst zou hebben geleden en het later wel duidelijk geworden is, dat die berichten zeer overdreven zijn geweest. Van verschillende zijden wordt thans uit Argentinië gerapporteerd, dat het met die schade niet zoo erg gesteld is en dat een groote oogst te verwachten valt, waarvan waarschijnlijk een gedeelte kwalitatief de gevolgen van de roest zal toonen. Uit Australië blijven de oogstberichten zeer gunstig, evenals uit de Vereenigde Staten omtrent de daar te veldte staande wintertarwe. Het zal nu niet lang meer duren, vóór de nieuwe tarwe uit het Zuidelijk halfrond in ruime mate ter verscheping komt en wanneer de Russische verschepingen dan misschien kleiner worden, zal dat in de overvloedige hoeveelheden tarwe, welke voor Europa beschikbaar zijn, weinig verandering brengen. Van vermindering der Russische verschepingen is reeds de geheele week sprake geweest, doch al was de hoeveelheid deze week werkelijk geringer dan tevoren, zij was ook nu nog van respectabelen omvang, hetgeen de weinig vaste houding der tarwemarkt in de hand werkte. Het sterkst heeft de flauwe stemming zich ditmaal weder doen gevoelen in Canada. Aan de Argentijnsche termijnmarkten was na de sterke verhoging van het einde der vorige week de reactie tenslotte lang niet zoo groot, dat het laagste peil van den laatsten tijd weder werd bereikt. Te Chicago bedroeg zij enkele centen per bushel, doch te Winnipeg zijn de tarweprijzen van 22 tot 29 November ruim 7 dollarcenten per bushel gedaald, nadat in de vorige week een even groote verhoging had plaats gevonden. De prijs staat daar nu weer even laag als op 18 November, en dus op het laagste tot nog toe bereikte punt. Deze fluctuaties waren veel grooter dan te Chicago, omdat men in de Vereenigde Staten veel minder dan in Canada op export is aangewezen en bovendien in de Vereenigde Staten de Federal Farm Board zich moeite geeft om den tarweprijs stabiel te houden. Uit de groote fluctuaties te Winnipeg blijkt wel, hoe nerveus in Canada de stemming is. Dit hangt samen met den zeer ongunstigen financieelen toestand van de tarwepool en de zeer groote voorraden tarwe, welke in Canada aanwezig zijn en die geëxporteerd moeten worden. Dageelijks komen er uit Canada berichten omtrent de wijze, waarop men daar hoopt den crisistoestand te verbeteren en vooral wordt van de Canadeesche regeering verlangd, dat zij maatregelen zal nemen om den boeren te helpen aan een tarweprijs van 1 dollar per bushel. Tot nog toe schijnt de regeering zich te hebben bepaald tot besprekingen met de Canadeesche banken, die aan de pool voorschotten op tarwe hebben verleend, terwijl men zich verder verheugde over de prijsverhoging, welke in de vorige week tot stand was gekomen. Intusschen is deze echter weder verloren gegaan. Nu het steeds waarschijnlijker wordt, dat de ongunstige Argentijnsche oogstberichten overdreven waren, ziet het er voor Canada weder zeer slecht uit. Eigenlijk geldt dat ook voor de Vereenigde Staten, maar daar blijven de prijzen voorloopig door de bemoeiingen van den Farm Board voor verdere verlaging behoed. Tot vermindering der voorraden leidt dit natuurlijk niet en de export uit de Ver-

eenigde Staten wordt er door verhinderd. In de afgelopen week is dan ook slechts zeer weinig tarwe uit Noord-Amerika verscheept, zoodat de totale wereldverschepingen aanmerkelijk beneden de hoeveelheden van den laatsten tijd bleven. Wegens de zeer groote voorraden, welke in vele Europeesche havens liggen opgehoopt, de groote voorraden der exportlanden en de goede oogstberichten van het Zuidelijk halfrond, ging daarvan echter geen steun uit. Op enkele dagen dezer week heeft in Engeland goede vraag voor tarwe bestaan. In het begin was het vooral Canadeesche tarwe, welke gekocht werd, later ook meer Australische, terwijl in Russische tarwe, welke onverkocht in Engelsche wateren arriveerde, op het lage prijspeil geregeld flinke zaken tot stand kwamen. Vermelding verdient tevens, dat in Engeland in den loop dezer week ook Poolse tarwe werd gekocht. Gedurende de laatste dagen is de vraag in Engeland afgenomen, doch eenige ladingen Australische tarwe werden naar Britsch-Indië verkocht, terwijl ook China inkoop in Australië heeft gedaan. Russische tarwe speelt ook op het vasteland nog steeds een groote rol en gedurende de vaste markten der vorige week zijn van de groote te Rotterdam opgeslagen voorraden aanzienlijke hoeveelheden verkocht. In vergelijking met 24 November sloten op 1 December de Argentijnsche termijnmarkten 5 centavos hooger tot 5 centavos per 100 KG. lager. De verlaging van 35 à 55 centavos, die op 24 November tot stand was gekomen heeft zich dus niet hersteld. Te Chicago heeft in den loop der week de prijsverlaging ongeveer 2 en te Winnipeg 6 dollarcent per 60 lbs. bedragen.

In Duitschland klaagt men ten aanzien van inlandsche rogge nog altijd over den onvoldoenden afzet. Aan de vele maatregelen, die gedurende de laatste maanden in Duitschland genomen zijn ter verbetering van den roggeprijs, zal dus voorloopig wel geen einde komen. Evenmin echter is in Duitschland tot nog toe uitvoering gegeven aan de onlangs zooveel besproken plannen, volgens welke aan alle in Duitschland gefabriceerde tarwebloem een zeker percentage roggebloem moest worden toegevoegd. Verder blijft Russische rogge de markt beheerschen. De verschepingen van rogge uit Rusland zijn de laatste weken weliswaar kleiner geweest dan te voren, maar in West-Europa ligt nog steeds zooveel Russische rogge opgeslagen, waarvan een groot gedeelte te Rotterdam, dat van verbetering der markt tot nog toe niet veel kon komen, ofschoon uit de zoo even genoemde voorraden in de vorige week, toen de graanmarkt zoo vast was, toch speciaal te Rotterdam groote hoeveelheden door de Russische verkooporganisatie zijn verkocht. In de Vereenigde Staten begint men tot de conclusie te komen, dat het wel eens moeilijk zou kunnen worden een bestemming te vinden voor de daar aanwezige roggevoorraden, want het verbruik van rogge als veevoeder valt niet mee. Toen in het begin der vorige week rogge zeer flauw was, werd die dan ook uit Amerika tot concurrerende prijzen naar Europa aangeboden. De daarop volgende vaste markten maakten daaraan een einde, doch intusschen is rogge te Chicago weder lager geloopt en het is zeer goed mogelijk, dat de Amerikaansche pogingen om rogge naar Europa te verkoopen, spoedig weder worden hervat. Op 1 December maakte een aanmerkelijke te Chicago opgetreden prijsverhoging die mogelijkheid echter weder kleiner.

Voor maïs is de stemming deze week zeer veranderlijk geweest. Nadat op 24 November aan de Argentijnsche termijnmarkten de zeer sterke prijsstijging van den vorigen dag weder bijna geheel verloren was gegaan, is op een verlaging telkens weder een vrijwel even groote verhoging gevolgd. Die marktverbeteringen gingen dan eigenlijk niet uit van Argentinië, waar nog zeer groote hoeveelheden maïs aanwezig zijn, maar waren eerder het gevolg van flinken Europeeschen kooplust. Vooral in Engeland en Nederland viel die op verschillende dagen der week te con-

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Nov. 1930	Sedert 1 Jan. 1930	Overeenk. tijdvak 1929	23/29 Nov. 1930	Sedert 1 Jan. 1930	Overeenk. tijdvak 1929	1930	1929
Tarwe	50.570	1.662.420	1.517.561	8.455	122.774	103.961	1.785.194	1.621.522
Rogge	26.594	538.784	188.104	500	71.233	1.908	610.017	190.012
Boekweit	687	17.528	18.532	—	2.137	1.075	19.665	19.607
Maïs	19.152	983.616	765.927	3.578	175.594	187.536	1.158.111	953.463
Gerst	19.878	615.865	468.623	545	51.994	9.749	668.958	478.372
Haver!	12.088	217.695	197.915	—	3.114	2.994	220.809	200.909
Lijnzaad	2.134	80.749	134.235	2.110	237.485	275.016	318.234	409.251
Lijnkoek	1.899	118.985	212.427	—	100	600	119.085	213.027
Tarwemeel	8.663	135.979	76.466	852	39.953	26.437	175.932	102.903
Andere meesoorten	1.391	23.001	20.750	504	5.822	—	28.823	20.750

	1930 Tons	1929 Tons	1928 Tons
Cubaproductie.....	4.671.260	5.156.315	4.037.833
Overdracht 1/1	321.928	131.044	280.890
Consumptie	124.203	127.315	163.833
Weekontv. afscheephavens...	65.401	18.668	54.257
Totaal sedert 1/1	3.747.601	4.662.773	3.750.121
Weekexporten.....	87.321	30.779	87.319
Totale export sedert 1/1	3.016.955	4.391.799	3.425.227
Voorraad afscheephavens....	837.940	270.974	324.894
Voorraad binnenland.....	992.162	366.227	123.879

In Engeland legden raffinaeurs weinig of geen belangstelling op de ruw-suikermarkt aan den dag. Op de Londensche termijnmarkt oefenden December liquidaties druk uit op de noteringen voor deze maand. Aan het einde der week luiden de noteringen als volgt:

December	(basis 88° Bietsuiker fob.)	Sh. 4,8
Januari	" 96° Rietsuiker cif.)	" 5,8
Maart.....	" " " " "	" 5,11
Mei	" " " " "	" 6,1¼
Augustus	" " " " "	" 6,4½
December	" " " " "	" 6,8

Op Java kon de V.I.S.P. tegen het einde der week verdere hoeveelheden, nl. 22.500 tons Superieur en 7.000 tons No. 16 &/hooger tot de oude limites van de hand doen. Het eindeijfer van het rendement van 152 fabrieken is ruim 3 pCt. lager dan verleden jaar.

Hier te lande was de markt tamelijk prijshoudend. De noteringen op de Amsterdamsche termijnmarkt fluctueerden niet noemenswaard en gaven aan het einde het volgende beeld te zien: Dec. f 8.—; Mrt. f 8½; Mei f 8½; Aug. f 9.—. De omzet bedroeg 5900 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 19 November 1930.

De Amerikaansche katoenmarkt heeft wederom een kalme week doorgemaakt. Prijzen hebben zich tusschen nauwe grenzen bewogen en hoewel de Spot-basis voor Mid-American sedert de vorige Maandag 5 punten verhoogd is, zijn de noteringen vrijwel gelijk aan de vorige week. Ontvangsten in de havens zijn ruim een kwart miljoen balen grooter dan een jaar geleden, terwijl exporten ongeveer 93.000 balen

grooter zijn. Egyptische katoen wordt weinig verkocht en noteringen toonen slechts weinig verandering bij een week geleden. Locoverkopen daalden in Liverpool de vorige week tot 24.690 balen, terwijl het Amerikaansche totaal 11.050 balen bedroeg. Zuid-Amerikaansche soorten bereikten een totaal van 10.360 balen, waarvan 6900 balen Peru. Het percentage Egyptische en Soedankatoen bedroeg 650 balen, Afrikaansche 1020 en de rest, zijnde 1390 balen, was Oost-Indische, waarnaar meer vraag schijnt te bestaan.

In de Amerikaansche garenmarkt is weinig leven te bespeuren. De vraag is aanzienlijk verminderd, zooals ook uit de verkoopen van katoen blijkt en de handel beperkt zich voornamelijk tot kleine aankopen van alle soorten multetwin en weft. Wat ringtwinst betreft, bestaat er nog een geringe vraag, zoowel voor de goedkoopere als betere soorten, waarvan een gedeelte geboekt is geworden. In gewijnde garens blijft er een goede vraag voor flinke hoeveelheden voor binnenlandsch gebruik bestaan.

Het blijkt ons, dat volgens officieele cijfers de verkoop van Amerikaansche garens als ook de leveringen in de week, eindigende 8 November, meer dan 100 pCt. van de huidige verminderde productie betreft. In Egyptische soorten gaat eveneens weinig om en de vraag beperkt zich voornamelijk tot kleine hoeveelheden voor directe behoefte, zoowel wat enkele gewijnde garens betreft, hoewel Indië behoorlijke hoeveelheden in 80/2 en 100/2 heeft afgenomen. De cijfers van de Board of Trade betreffende den export van katoenen garens gedurende de maand October bedroegen totaal 11.685.300 pond, wat ruim 2½ miljoen pond meer is dan in September. Vergeliken met October van de drie voorgaande jaren, zijn ze voor elk jaar als volgt lager:

1929	1.855.700 pond
1928	3.462.900 "
1927	3.648.800 "

De export van ruwe garens, naar Duitschland en Nederland van de laatste drie jaren bedroegen:

1930	5.383.500 lbs. van totaal 10.547.000 lbs.
1929	5.664.100 " " " 12.034.600 "
1928	6.008.400 " " " 13.412.900 "

of een gemiddelde van bijna 50 pCt. De totalen voor Britsch-Indië bedroegen over dezelfde periode:

1930	215.500 pond
1929	929.100 "
1928	1.791.000 "

IN GROOTHANDELSPRIJZEN¹)

TIN Locoprizen Londen per Eng. ton	KATOEN Midling locoprizen New York per lb.	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	RUBBER⁴) Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.	KOFFIE Robusta Locoprizen Rotterdam per ½ K.G.	THEE Aff. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- tratheep. ¼ K.G.	Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	Indexcijfer van The Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100
£	cts.	pence	pence	Sh.	fl.	cts.	cts.	%	%
51.17/-	100,0	23,25	55,00	100,0	2/11,625	100,0	84,5	100,0	100,0
50.4/-	111,1	17,55	47,25	85,9	2/-	67,4	94,25	111,5	92,9
30.4/-	110,8	17,50	48,50	89,8	16,375	51,6	82,75	97,9	95,4
27.5/-	86,8	20,00	51,50	93,6	-/10,75	30,2	75,25	89,1	96,4
03.15/6	77,8	19,15	82,4	39,-	10,25	28,8	82,7	69,25	82,0
55.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	1/7,25	54,0	92,7	100,0	98,7
33.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	1/3,75	44,2	74,9	79,5	94,1
33.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	1/0,75	35,8	90,0	47	93,5
34.6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	-/9,375	26,3	90,0	47	98,7
30.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	-/9	25,3	88,7	48,25	98,1
18.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	-/9,25	26,0	87,5	49	98,7
11.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	-/9,25	26,0	84,0	49	98,8
11.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	-/9,25	26,0	82,7	49,875	95,5
14.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	8,5	23,9	85,3	51,875	80,1
21.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	-/8,8	24,7	84,7	52,75	83,1
32.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	-/8,625	24,2	78,0	53	86,4
28.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	-/8,5	23,9	78,0	53	86,4
22.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	-/9,875	23,9	74,7	53,125	89,6
22.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	9,1	33,7	71,3	54	95,5
21.01/6	84,4	21,25	91,4	44,00	1/0,125	34,0	72,0	54	94,2
07.5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	-/10,5	29,5	71,3	54	87,9
97.5/6	75,3	19,40	83,4	41,50	-/10,875	30,5	65,3	54	92,9
00.5/-	76,5	18,75	80,6	40,00	-/10,625	29,8	64,0	54	91,0
09.5/6	79,9	18,65	80,2	38,75	83,9	-/11	61,6	54	83,7
10.11/-	80,4	18,60	80,0	37,00	81,4	-/10,5	63,0	53,50	83,6
05.5/6	78,4	18,90	81,3	34,25	76,3	-/10,125	58,4	51,75	82,0
88.9/6	72,0	18,45	79,4	32,50	72,0	-/9,625	27,0	48,50	80,5
82.1/6	69,5	17,50	75,3	34,25	78,0	-/8,125	22,8	41,75	78,1
78.18/6	68,3	17,25	74,2	31,25	72,0	-/8	22,5	36,75	88,4
74.13/-	66,7	17,15	73,8	29,50	65,3	-/7,375	20,7	62,3	87,1
74.4/-	66,5	15,45	66,4	28,50	60,2	-/8	11,40	60,8	84,5
65.18/-	63,4	15,20	65,4	26,25	55,9	-/7,625	10,70	57,1	80,8
61.17/6	61,8	16,45	70,8	27,25	58,9	-/7,375	10,55	56,3	83,3
45.1/-	55,4	16,50	71,0	28,75	61,0	-/6,875	9,90	52,3	81,9
36.4/6	52,0	14,50	62,4	27,75	59,3	-/6,125	17,2	52,1	81,0
34.17/6	51,5	13,10	56,3	27,00	56,8	-/5,625	15,8	49,5	74,2
35.5/6	51,7	11,95	51,4	27,25	55,9	-/4,875	13,8	45,3	67,9
32.6/-	50,5	11,-	47,3	27,00	53,4	-/4,125	11,6	42,5	65,4
17.13/-	44,9	10,55	45,4	24,50	49,2	-/4	11,2	46,0	71,6
13.16/-	43,5	10,85	46,7	24,00	43,6	-/4,375	12,3	46,7	64,6
15.-/-	43,9				13,0	-/4,625	13,0	44,0	

huidige officieele noteringswijze (Jan. 1928); vanaf 16 Dec. 1929 74/5 K.G. Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 Z.-Russische. ³) = Malting vóór de invoering van de huidige offic. not. wijze (Jan. 1928). ⁴) Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence. ⁵) Notering Schotland 59,6. ⁶) 58/-.

Over de doekmarkt valt weinig nieuws te rapporteren. Prijzen zijn vast en verkoopen dragen een gemengd karakter. Hoewel hier en daar flinke kwanti bijv. in lichte goederen voor Indië geplaatst zijn, zijn dit slechts uitzonderingsgevallen, waar vlugge levering en lage prijzen den koper tempteeren, zij wijzen geen aanzienlijke verbetering in de vraag op. Over het algemeen zijn de Oostersche markten nog rustig, hoewel hier en daar wel meer belangstelling begint te komen. Over het algemeen wacht men echter den loop der dingen af en daar er nog geen aanwijzingen voor onmiddellijke ontwikkelingen zijn, worden hier en daar slechts enkele orders geboekt, waar prijs en levertijd bijzonder gunstig zijn.

Liverpoolnoteringen Oost. koersen 11 Nov. 18 Nov.
12 Nov. 19 Nov. T.T. op Br.-Indië 1/5 $\frac{3}{4}$ 1/5 $\frac{1}{2}$
F.G.F. Sakellaridis 9,80 9,65 T.T. op Hongkong Vac. 1/3 $\frac{3}{8}$
G.F. No. 1 Oomra. 3,55 3,40 T.T. op Shanghai 1/7 1/7 $\frac{1}{8}$

KOFFIE.

Nog altijd valt omtrent de stemming van het artikel niet anders te berichten dan dat zij zeer kalm is. Enkele dagen geleden kwam uit Rio het officieele bericht, dat de markt voor den wisselhandel wederom zou worden opengesteld. De verwachting, dat de wisselmarkt er nu wederom geheel vrij zou zijn, werd echter niet verwezenlijkt, want het bleek, dat de Bank van Brazilië nog steeds den reeds sedert eenige weken gefixeerden koers van 5 $\frac{1}{16}$ d. per Milrêis handhaaft en dat de andere banken alleen de vrijheid hebben gekregen, wissels te koopen tegen den koers van 4 $\frac{7}{8}$ d. onder bepaling, dat de aankopen beperkt zijn in verhouding tot de verkoopen, welke laatste slechts vrij zijn toegestaan voor hoeveelheden van £ 5.— en dat elk bedrag daarboven aan een nauwkeurig onderzoek van de Officieele Inspectie der Banken is onderworpen. Voor den uitvoerhandel is de heropening van de vrije markt op deze wijze natuurlijk van zoo goed als geen betekenis, temeer daar de wisselkoers in Londen in de laatste dagen nog beduidend lager staat dan 4 $\frac{7}{8}$ d. en varieert tusschen 4.60 en 4.70. De termijnmarkten te Rio en te Santos zijn dan ook nog altijd gesloten en de prijzen der afladers in de verschillende Braziliaansche afscheephavens zakten onder het vooruitzicht van een verdere koersdaling, die wel moeilijk zal kunnen uitblijven, ook deze week niet onbelangrijk in. De kost- en vrachtaanbiedingen van de meeste Santos-afladers liepen nog 2/- à 3/- per cwt. terug en die der Rio-afladers circa 2/6. De lusteloosheid aan de verschillende markten in Europa en in Amerika hield onafgebroken aan en ook ten onzent kwamen importzaken op prompte of latere verscheping niet anders dan bij hooge uitzondering tot stand.

Eindelijk kwam deze week wederom bericht betreffende den omvang van den in het binnenland van den Staat Rio de Janeiro in de Gouvernementspakhuisen teruggehouden voorraad. Het blijkt, dat deze, die op 31 Augustus opgegeven was als 2.481.000 balen, op 30 September bedragen heeft 2.355.000 balen en op 31 October 2.157.000 balen. De voorraden in het binnenland van Sao Paulo, Minas Geraes en Rio teruggehouden, moeten diensgevolge becijferd worden op 24.345.000 balen op 31 October tegen 24.365.000 balen op 30 September en 23.663.000 balen op 31 Augustus.

De limiet van de dagelijkse aanvoeren in de haven van Rio is voor de eerste helft van de maand December vastgesteld op 13.051 balen tegen 13.386 balen in de tweede helft van de maand November.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt liepen in de afgelopen week slechts weinig terug. Het verschil bedraagt niet meer dan $\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{4}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G. Op Dinsdag 2 dezer des voormiddags waren de noteringen als volgt: December 23 $\frac{1}{2}$, Maart 20 $\frac{1}{2}$, Mei 19 $\frac{3}{8}$, September 18 $\frac{1}{2}$, December 18 $\frac{1}{4}$ ct.

Aan de loco-markt was de gang van zaken nog altijd in hooge mate onbevredigend. De afzet is zeer beperkt en de officieele notering van Superior Santos werd verlaagd van 35 op 34 ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.; die van Robusta bleef onveranderd 29 ct.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 45/6 à 47/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 47/- à 49/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 29/9 à 30/6.

Nederlandsch-Indië gaat nog steeds zijn eigen gang en was met de verschillende ongewasschen Sumatra Robustasoorten zoo goed als onveranderd, terwijl gewasschen Robusta zelfs ongeveer 1 $\frac{1}{2}$ ct. hooger liep. Op het oogenblik zijn de prijzen in de eerste hand:

Palembang Robusta, December-verscheping, 16 $\frac{1}{2}$ ct.; Benkoelen Robusta, December-verscheping, 17 $\frac{3}{8}$ ct.; Mandheling Robusta, December-verscheping, 19 $\frac{1}{2}$ ct.; W.I.B. f.a.q.

Robusta, December-verscheping, 28 $\frac{1}{2}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
1 Dec	\$ 6,41	\$ 5,68	\$ 5,53	\$ 5,38
24 Nov.	" 6,53	" 5,85	" 5,65	" 5,46
17 "	" 6,59	" 5,93	" 5,73	" 5,53
10 "	" 6,55	" 5,70	" 5,54	" 5,32

Rotterdam, 2 December 1930.

THEE.

De theemarkt gaf in de afgelopen week van een vaste stemming blij. In de Amsterdamsche veiling van 27 dezer werd het aanbod van ca. 12.000 kisten vlug opgenomen en de prijzen liepen vooral voor de goedkoopere soorten 1—4 cts. duurder.

De middenprijs, ten bedrage van 68 $\frac{1}{2}$ cts., was slechts $\frac{1}{4}$ cts. boven dien van de vorige veiling.

De thee-uitvoer van Noordelijk Britsch-Indië bedroeg in October slechts 43.7 miljoen lbs. tegen 59.7 miljoen lbs. in October 1929. Totaal werd gedurende April/Oct. 207 miljoen lbs. uitgevoerd tegen 231 miljoen lbs. in het vorige jaar.

Zuidelijk Britsch-Indië voerde 4.5 miljoen lbs. in October uit tegen 3 $\frac{3}{4}$ miljoen lbs. in 1929. Het totaal over Januari/October bedraagt 38.8 miljoen lbs. tegen 43.7 miljoen lbs. in het vorige jaar.

Vermoedelijk hebben deze cijfers in belangrijke mate bijgedragen tot de vaste stemming, die op de theemarkt heerscht, aangezien een verminderde aanvoer van thee in Europa hiervan het gevolg zijn. A'dam, 1 Dec. 1930.

STEENKOLEN.

Terwijl in Duitsland verdraagzaamheid en gezond verstand over strijdlust en kortzichtigheid gezegevierd hebben, in zoverre, dat een scheidsgerecht een uitspraak gegeven heeft — nader bevestigd door de verbindendverklaring van den betrokken minister — over den werkdij in de mijnen, ziet het er naar uit, dat in Engeland werkgevers en werknemers weer eens op ouderwetsche wijze de krachten zullen gaan meten. Dit zal nader hebben te blijken op de vergadering van de Nationale Gedelegeerden, die overmorgen in Londen gehouden wordt.

De strijd is ingezet met de weigering door de Nationale Gedelegeerden voor Schotland en elders te treden in het systeem van den negentigurigen veertiendaag en het zou niet behoeven te verwonderen, indien dit besluit, tenzij tijdig herroepen, op een strijd over de geheele linie zou uitloopen.

De markten in Engeland hebben weinig gereageerd op de introductie van de minimumprijzen en de geheele toestand is hoogst onzeker. Koopers blijven uit de markt uit vrees voor stilleggingsmoeilijkheden.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 9.50
Durham Ongezeefde	" 9.75
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	" 12.50
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians) ..	f 9.25 (nom.)
Yorkshire gewasschen Singles	f 10.25
Westfaalsche Vefförder	" 12.35
" Vlamstukken I	" 13.50
" Smeenootjes	" 13.—
" Gasvlamförder	" 12.25
" Gietcokes	" 16.50
Hollandsche Eierbriketten	" 15.50

alles per ton van 1.000 K.G. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10.90. Markt weifelend. 2 December 1930.

IJZER.

De reeds eenige maanden bijna onafgebroken daling van den exportprijs van Lux 3, heeft zich de laatste 14 dagen niet voortgezet. Van een definitieve verbetering is echter nog zeer weinig te bespeuren. Alleen is de notering voor levering naar Schotland (tot Grangemouth), welke tot 54/- gezakt was, de laatste dagen tot 56/- gestegen als gevolg van beperkter aanbod.

Tot in de afgelopen week werd Lux 3 nog aan de Tees geplaatst in concurrentie met het Clevelandproduct, dat alleen uit hoofde van de sterk gekrompen voortbrenging zijn prijsniveau kan handhaven.

Na de opheffing van de prijsregeling van het O.S.P.M. is de ruwijzerprijs op de Fransche markt, tengevolge van onderlinge concurrentie, sterk gedaald.